

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 610.

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön rap. no 18.

Ministeri Artti.

15/12-32.

Roomassa, joulukuun 15 päivänä 1932.

N:o 1034.

25	164	Sal	32
27/12-32	-		1
5.		B10.	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra M i n i s t e r i, Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 18, jonka otsikkona on:

Italia ja Jugoslavia.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

S. M. M. M.

K. Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

H e l s i n k i .

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 18.

R o o m a s s a 15 p:nä joulukuuta 1932.

25	164	Sal	32
27/12-32	-	-	-
5.	810.		

Asia: Italia ja Jugoslavia.

Italian ja Adrianmeren takaisen naapurin Jugoslavian suhteet ovat kauan aikaa olleet tunnetusti epäystävälliset, jopa kireät. Jugoslavian Italian hallituksen luokse valtuutetun lähettilään asunto ja lähetystö samoin kuin paavin luokse valtuutetun lähettiläänkin ovat Rooman parhaiten vartioituja lähetystöjä. Vaikka useimpien muidenkin lähetystöjen edustalla tavallisesti oleskelee karabinieerivartiosto, ovat ne juuri niiden kahden lähetystön luona erikoisen silmiinpistävät, ehkä lukuunottamatta Ranskan ja Neuvostoliiton lähetystöjä. On myöskin silloin tällöin sattunut nuorison mielenosoitusyhteyksiä niiden luona, vaikka jännityspäiviksi vielä lisätyt vartiostot ovat ehkäisseet, niin ettei mitään julkista häväistystä ole sattunut. Jugoslavian lähettiläs ei myöskään milloinkaan salaa vaikeuksiaan, vaikka hän onkin ivallisesti huomauttanut niiden huomattavasti helpottuvan sen kautta, että hänen maansa sanomalehdet ovat kiellettyjä Italiassa ja Italian lehdet heillä.

Italian balkaninpolitiikka ei myöskään ole ollut omiaan vähentämään hermostuneisuutta Jugoslaviassa. Italian ystävyysuh-

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

- 1) Tavallinen. _____ lle.
 2) Tavallinen ja lisäksi _____ lle.
 3) Ei tiedoituksiin. _____
 4) Ei tiedoituksiin, mutta _____ lle.

teet Bulgariaan ja se innokas pyrkimys lähentymiseen, joka var-
sinkin viime kuukausina on ollut havaittavissa Italian ja Itä-
vallan sekä Unkarin välillä, ei ole voinut olla vaikuttamatta
eräänlaisena puristuksena Jugoslaviassa. Italian lehtien kirjoit-
telut ja tiedot naapurimaasta ovat myöskin aina olleet mitä
epäystävällisimmin väritettyjä. Aivan ilmeisesti eri tavalla
kohdellaan Jugoslaviaa kuin sen liittolaista Ranskaa. Viimemai-
nittuun nähden on kaiken katkeruuden ohella sentään havaitta-
vissa hillintää ja pyrkimystä tasapuolisuuteen, mutta Jugosla-
vian suhteen ei mitään hienotunteisuutta oteta huomioon. Italia-
lainen käsittää Jugoslavian aivan erikoisessa määrässä Ranskan
vasalliksi ja aseeksi. Tästä kaikesta huolimatta ei virallinen
Italia kuitenkaan ole antanut epäsovun julkisesti ilmetä, onpa
päinvastoin yritetty kehitellä niitä kaupallisia suhteita, jotka
naapurien kesken tietysti ovat suuret ja tärkeät kummallekin.
Kuitenkin on viime aikoina voitu havaita pyrkimystä suosimaan
ystävämaita Jugoslavian kustannuksella, esim. salassa pidetyn,
mutta silti uskottavalta näyttävän, Gombösin Roomanmatkan aika-
na periaatteessa sovitun järjestelmän kautta, jolla positivi-
sesti pyritään suosimaan ja edistämään Unkarin teuraskarjanmyyn-
tiä Italiaan Jugoslaviasta tapahtuvaa samanlaista tuontia vaike-
uttaen.

Viime päivinä on virallinenkin Italia ollut pakoitettu
osoittamaan mieltään Jugoslavialle. Aiheena ovat olleet tunne-
tut Jugoslaviassa sattuneet mielenosoitukset Italiaa vastaan,
jotka ovat kohdistuneet siellä asuviin italialaisiin ja varsin
vandalistisina eräisiin taideteoksiin. Näillä taideteoksilla, mui-
naisen Venetsian vallan muistomerkeillä, ei kyllä ole välitön-
tä traditsioarvoa nykyiselle yhdistetylle Italialle, mutta tun-
nettuahan on, että nykyinen Italia hyppää yli maansa histori-
an monen vuosisadan ja pitää itseään suorassa polvessa mui-
naisen Rooman perillisenä, Toisaalta on myöskin tunnusmerkittävä,
että serbialaiset mielenosoittajatkin puolestaan ovat kohdista-

neet vimmansa noihin taideteoksiin ja historiallisiin muistomerkkeihin italialaisuuden symbooleina, sillä muutenhan ne eivät olisi voineet joutua italialaisvihan kohteeksi.

Jugoslavialainen "leijonanmetsästys", Venetsian leijonain tuhoaminen on kyllä jo monivuotinen kultuuri-ilmiö, sillä se hän alkoi Sebenicossa jo viitisen vuotta sitten, jatkui Vegliassa ja Arbessa. Se jatkui, "koska Belgrad sitä aina salli, ellei suorastaan kiihoittanutkin", niinkuin senaatin välikysymyskeskustelussa eilen lausuttiin, kunnes Traussa, pienessä dalmatialaisessa kaupungissa äskettäin dynamiitillä tuhottiin useita Venetsian leijonaa esittäviä taideteoksia. Nämä viimeiset teot saivat italialaisen veren kuohahtamaan.

Kiihtymys on täällä ilmennyt niin suurena, että jotkut ulkomaalaiset lähettiläät, etenkin Pikku-ententeen kuuluvien maiden, ovat osoittautuneet levottomiksi, jopa alkaneet muistuttaa mieliin, miten vähästä Europan rauha on aina riippunut, miten jännityksen hetkellä tarvitaan vain joku erikoisen räikeä attentionaatti, kun rauha jo voi rikkoutua. Tämä levottomuus on, mitä Italiaan tulee, toistaiseksi ollut liioiteltua. Selvimmin tämä kävi ilmi eilisessä senaatin keskustelussa niiden välikysymysten johdosta, jotka siellä oli Italiaa vastaan kohdistettujen jugoslavialaisten mielenosoitusten johdosta tehty. Mussolinin vastaus välikysyjille oli siksi tyyni, ettei siitä ranskalaisten mielialojen kiihkeimmänkään tulkitsijan, joiden ei aina tarvitse olla ranskalaisia, luulisi voivan löytää sapelinkalistelua.

Välikysyjäin puolesta puhui aluksi senaattori Corradio Ricci, joka luetteli Jugoslaviassa tapahtuneita italialaisia loukkaavia mielenosoituksia ja arvostellessaan niitä asettui niinsanoakseni historialliselle kannalle - niinkuin tunnetulta taidehistorian tutkijalta voi odottaa - puhuen vandalismista, joka kohdistaa vihansa historiallisiin muistomerkkeihin, ja sivistyneiden kansain velvollisuudesta suojella menneiden aikakausien muistomerkkejä. Hyökkäyksiä Ranskaa vastaan ei puheessa ollut, ellei tahdo sellaiseksi tulkita lausetta, jossa hän sanoi eräs-

tä mielenosoitusta paheksutun Ranskassakin. Tässä puheessa ansaitsi ehkä enemmän huomiota ero, minkä hän teki serbialaisten ja kroaattien välillä. Viimemainitut ymmärtävät paremmin latina-laista sielua, kunnioittavat historiaa enemmän, eivät antaudu vandalismiin, ja nytkin varmaan valittavat, mitä tapahtunut on. "Dalmatialaisia kiviä vastaan tehdyn hyökkäyksen syy on siis serbialaisilla". Tämän saman näkökannan, joka hieman liian selvästi pyrkii alleviivaamaan, ehkäpä kiihoittamaankin, Jugoslavian kuningaskunnan sisäistä dualismia, omaksui myöskin pääministeri vastauksessaan, niinkuin tulemme näkemään.

Ottaen huomioon, että niin usein on väitetty Mussolinin puheissaan lausuneen sellaista, mitä niissä ei ole ollut, pidän sopivana kääntää tähän hänen puheensa jokseenkin kokonaisuudessaan.

"Herrat senaattorit. Senaattori Corradio Riccin sanat ovat, luulen, tulkinneet, mitä meidän sydämissämme liikkuu. Kaikkea, mitä on tapahtunut Tratsassa, Vegliassa ja muissa Jugoslavian paikoissa, on pidettävänä paljastavana todistuksena mielentilasta, joka yhä ilmituo, eri tavoin mutta itsepäisesti, vihamielisyytensä Italiaa kohtaan.

Tratsassa on hävitetty Serenissiman (s.o. Venetsian) leijonat, ja tämä vandalismi on herättänyt inhoa kaikissa sivistysmaissa; Vegliassa on tehty väkivaltaa, kuolettavaakin, italialaisia vastaan; useissa muissa Jugoslavian seuduissa on harjoitettu väkivaltaa italialaisia kohtaan. - -

Tämä kaikki ei aiheudu yksilöiden tai ryhmien vastuuttomista mielijohteista vaan on tarkan ohjelman mukaista. Mistä ovat siis löydettävissä noiden tapahtumien vastuunalaiset järjestäjät, taistelun toimeenpanijat?

Vahvistan, mitä senaattori Ricci on lausunut, että Kroatsian intellektualit ovat julkisesti paheksuneet Tratsassa toimeenpantuja hävityksiä. Sodankaan aikana kroatsialaiset eivät milloinkaan koskeneet Venetsian leijoniin eikä muihin Rooman perin-

töä oleviin muistomerkkeihin.

Neljän vuosisadan aikana Venetsia puolusti ja sivistä Dalmatsiaa, ja kun 18:n vuosisadan lopulla Serenissima oli päättänyt suurenmoisen historiansa, niin Dalmatsian asukkaat säilyttivät suurimpien alttariensa alla San Marcon kunniakkaita lippuja.

Tahdon olettaa, että mitä Jugoslaviassa on sellaisia, jotka ovat omaksuneet länsimaisen sivistyksen, he ovat kärsineet vandaalisen raivon vuoksi, rikoksen vuoksi, joka on tehty sen roomalaisen ja venetsialaisen sivistyksen muistomerkkejä vastaan, jota dalmatsialainen Tommaseo on ylistänyt kuolemattomilla sivuillaan.

Todelliset vastuunalaiset ovat löydettävissä eräistä aineksista, jotka johtavat naapurivaltion hallitsevaa poliittikoluokkaa ja joille vihan ja solvausten politiikka Italiaa vastaan on keino, kun yritetään aikaansaada eräänlaista yhteenkuuluvaisuutta kotimaassa ja kääntää pois ulkomaiden huomio.

Mutta yhtä raskas vastuunalaisuus kohtaa eräitä muita aineksia, joita nimitän europalaisiksi, jotka turhaan yrittävät horjuttaa kylmäverisyttämme, niin useissa ja ankarissa koetuksissa luji tetta, virittämällä suuriäänisen lehtitaistelun, jossa oletettujen lähtökohtain groteskisuus täydelleen vastaa johtopäätösten tyhmyyttä.

Eilispäivältä on erään suuren ulkomaalaisen lehden julkaisema uutinen, jossa vielä kerran tiedoitetaan Italian hyökkäysaikeista Jugoslaviaa vastaan, vieläpä ilmoitetaan päivämääräkin.

Kaikki tämä osoittaa hämäriä tarkoituksia; kaikkea tätä järjestetään niiden väärien pasifistien naamion alla, jotka aina olen paljastanut rauhan todellisiksi vihollisiksi.

Tapaukset, jotka ovat kärjistyneet Trafn hävityksiin ja Veglian verityöhön, ovat aiheuttaneet diplomaattisia vastalauseita Belgradissa olevan ministerimme kautta. Mutta virallisten vastalauseitten ohella fascistisen nuorison suuttumuksen purkauksella, koko Italian kansan kiihtymyksellä ja lopuksi tämän korkean ko-

kouksen sanalla on syvä merkityksensä, johon Europan huomio kiinnitetään.

Tradin leijonat on hävitetty, mutta niistäpä juuri on, hävitettyinä, tullut enemmän kuin koskaan ennen elävä symboli ja varma todistaja. Ainoastaan takapajulle jääneet ja sivistymättömät ihmiset voivat kuvitella, että tuhoamalla kiviä voidaan aidata historiaa."

- Olin läsnä näitä Mussolinin sanoja kuulemassa. Hän luki puheen paperista tahtoen silläkin osoittaa, ettei jätä mitään hetkellisen mielijohteen varaan. Odottamattoman kiihottomasti hän myöskin sen esitti. Puheen aikana ja tietysti sen jälkeen olivat tietysti kuulijain mielenosoitukset vilkkaat, sillä kokous puhemiehestä alkaen ja lehtereitä myöten taputti voimakkaasti käsiään. Erään senaattorin ehdotuksesta istunto Mussolinin puheen jälkeen keskeytettiin "osoitukseksi yhteistunnosta Dalmatsian italialaisten kanssa".

Mussolinin puheessa on eräs kiintoisa kohta, nimittäin se, jossa hän mainitsee ulkomaalaisissa lehdissä levitetyt huhut Italian hyökkäysaikeista. Tämä tarkoittaa tunnetun englantilaisen lehtimiehen Wickham Steedin julkaisemia uutisia, joissa hän väitti, että Roomassa pidetyn n.s. Volta-kokouksen aikana on kypsytetty suurpoliittinen suunnitelma järjestää Itävallan ja Unkarin aluekysymys etupäässä Jugoslavian kustannuksella. Wickham Steedin väitteet, joille mainittu kokous - kieltämättä tahallisesti järjestetty siten, että sen Italian Akatemian kutsumain osanottajain enemmistö oli fascistiystävällistä - antoi ulkonaisen todennäköisyyden, on Italian lehdistö mitä jyrkimmin ja kiihkeimmin peruuttanut. Mitä perusteita Steedillä lieneekin ollut väitteilleen, ne eivät missään tapauksessa ole sopusoinnussa fascistihallituksen viimeaikaisen yleispolitiikan kanssa eivätkä myöskään sen toiseikan kanssa, että Italia ennen kaikkea nykyisin tarvitsee rauhaa. Italian usein osoittama ystävyys Unkaria ja Itävallaa kohtaan ei sinään riitä todistamaan hyökkäysaikeitten olemassa

olosta, vielä vähemmän niiden käytännöllisestä suunnittelemisesta lähitulevaisuutta varten.

Joka tapauksessa on Jugoslavian ja Italian välinen jännitys valitettava jopa vaarallinen tosiseikka. Se olisi kuitenkin paljon vaarallisempi, ellei olisi Mussolinia italialaisten helposti kuohahtelevaa mieltä hillitsemässä, pitämässä aisoissa kiihkoa, joka muuten helposti voi itsetietoisuudessaan unohtaa tosiseikat. Luulen, että Mussolinin henkilö tässäkin on melkoisessa määrässä Europan rauhan takeena.

Roomassa, joulukuun 15 päivänä 1932.

Atti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/10.

ASIA: _____

Ruomassa olevan kahdeksan rap. n:o 1.

Ministeri sihteeri:

6/2 1933

Röomassa, helmikuun 6 päivänä 1933.

N:o 121.

ULKOASIAI

1160 lue. 33
13/2.33
5 C10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , Suomen Roomassa olevan
lähetyksen raportti N:o 1, jonka otsikkona on:

De Jouvenel ja hänen tehtävänsä.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Stte

Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

H e l s i n k i .

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 1.

Rooma ssa 6 p:nä helmi kuuta 19 33.

1160he. 33
13/2.33 No
5 C10

Asia: De Jouvenel ja hänen
tehtävänsä.

Ranskan uusi Rooman-ambassadööri on äskettäin astunut tehtäväänsä suorittamaan. Hän on etukäteen auliisti julkisuudessa selittänyt sen laadun. Maailma on omistanut Palazzo Farnesen juhlallisten, jättiläismäisten salien isännän vaihdolle enemmän huomiota kuin yleensä suurlähettilään vaihdos saa osakseen. Eikä syyttä. Täytyy hartaasti toivoa, että hän onnistuisi, sillä siitä riippuu Euroopan rauhoittuminen suuressa määrässä.

Viimeisten kuukausien aikana Italian lehdistö on saanut julkaista runsaasti tietoja ranskalaisten politikkojen ja lehtien lausunnoista, joissa on puhuttu Italiasta myönteisesti ja selitetty Ranskan valmenna sovintoon. Herriot'n tunnetun Toulousen puheen jälkeen näitä lausuntoja on satanut. Vieläpä on fascismin kymmenvuotisjuhlan johdosta saatu eräistä Ranskan lehdistä lukea hyväksyviä ja kiittäviä selostuksia fascismin saavutuksista, mikä tietysti ennen kaikkea täällä tekee hyvää sydämille. Mutta olisi väärin sanoa, että nämä lausunnot ovat antaneet aihetta vastaviin myötätunnon ilmauksiin. Yleensä ne on merkitty ja selostettu, niiden johdosta suuriakaan lausumatta. Epäluuloisuutta on silti ilmaistu. Herriot'on puheen jälkeen esim. roomalainen tunnettu Ranskansyöjä, Il Tevere, pienuudestaan huolimatta kiintoisimpia lehtiä Italian lehdistön yksitoikkoisuudessa, esitti seuraavan huvittavan

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

havainnon: Ranskassa ei, ikävä kyllä, eri puolueet satu saamaan aikaan huomaamaan välttämättömäksi lähestyä Italiaa: kun Tardieu on vallassa ja huomaa Italian lepyttämisen tärkeäksi, murjottaa oppositio, ellei se suoraan pidä mandottomana ja epäviisaana tehdä siinä suhteessa mitään: kun Herriot on vallassa, lausuu hän, että Ranskan etu vaatii hyviä suhteita Italiaan, mutta oppositio ei ole samaa mieltä. Vielä jyrkemmin puhui joku viikko sitten Regime Fascista sanoen suoraan, että Ranskan lehtien Italianystävyyks ei ole todellista eikä aitoa.

Ne viittaukset tapaan, millä Ranska voisi Italian toivomuksia tyydyttää, joita on ranskalaisissa lehdissä näkynyt, on täällä torjuttu. Syyrian mandaatti: Ranska tahtoo houkutella Italian vaapsahaispesään; Italian takavuosina osoittama harrastus Anatoliaa kohtaan penetratioalueena: Italia on ystävyyssuhteessa Turkin kanssa eikä aijo sitä loukata; Italiaille toimintavapaus Etiopiassa: Etiopian kanssa Italialla on ystävyyssopimus, jota ei rikota; alituisissa vaikeuksissa olevan Liberian neekeritasavallan hallinto Italian valvontaan: Liberia on riippumaton valtio eikä Italialla ole halua eikä syytä käydä sitä holhoamaan. Varsinkin Etiopian tapaus on kiintoisa, sillä onhan Italian lehdistä ollut aikaisemmin löydettävissä viittauksia, että Italian olisi ryhdyttävä siellä "tarmokkaaseen interventioon", olisi käytettävä "voimakasta menettelytapaa", jopa että olisi tehtävä Etiopiasta "italialainen protektoraatti". Mutta nämä äännet ovat vaijonneet ja nyt kuuluu toista. Jos ei olisi kysymys Italian lehdistöstä, voisi selittää, että ajatus tarmokkaasta toiminnasta Etiopiassa oli huonosti harkittu ilmaus yleisen mielipiteen ärtyneisyydestä, mutta niin ei ole laita täällä. Aika on marssinut eteenpäin, ja tilanne on muuttunut. Italia ei enää pidä nykytärkeänä ohjelmana toimintaa Etiopiassa, joka sillä joka tapauksessa on enemmän tai vähemmän "peukalon takana". Italia ei halua takertua tuohon etäiseen erikoiskysymykseen, joka sitoisi sen toimintakyvyn ja huomion ja vähät rahat, niin ettei niitä riittäisi muualle. Pyrkimystään afrikkalaiseksi suurvallaksi Italia ehtii yrittää toteuttaa myöhemminkin

ja sitä helpommin, kun se on ensin rakentanut asemansa Europassa lujemmaksi. Siksi voidaan nyt sanoa ylheästi Regime Fascistan tavalla: Ranskan on syytä luopua harhaluulosta voivansa sitoa Italian yleispolitiikan jollakin juomarahalla.

De Jouvenel tulee senaatin ulkoasiainvaliokunnasta, jossa näyttää yleensä olevan vallalla huomattava kiinnostus Ranskan ja Italian suhteisiin, tai voisiko sanoa: niiden parantamiseen. Ehkä tätä saa päätellä paitsi De Jouvenelin omasta esiintymisestä myöskin valiokunnan puheenjohtajan Berengerin lausunnoista. Hän kävi Roomassa Convegno Voltan, Europan-kongressin, kokoontuessa ja puhutteli paitsi Mussolinia, muita huomattavia fascisteja, senaatin puheenjohtajaa Federzonia, edustajakamarin puheenjohtajaa Giuriatia, Balboa y.m. Tapasipa hän Vatikaanin ulkoministerin kardinaali Pacellin sekä oli pitkällä audienssilla paavin luona. Berenger antoi auliisti tiedoksi havaintonsa: fascismin suuret saavutukset 10 vuoden aikana, sen juurtumisen kansaan, "fascismin kansanomaisen luonteen voivat kieltää vain sokeat ja kuurot", "Italia on yhä enemmän ja enemmän otettava huomioon"; mutta hän oli myöskin todennut, että Italia on syvästi vakuutettu Ranskan taholta kärsimistään vahingoista, sillä "se on vakaumus, joka on syvästi ankkuroitu yhdeksän italialaisen kymmenestä sydämeen ja päähän, ellei pitäisi sanoa kymmenen kymmenestä"; hän ei kuitenkaan usko, että on voittamaton tämä Ranskan ja Italian välinen "väärinkäsitys", joka italialaisten mielestä, suurvaltain välisen yleisen erimielisyyden ohella, on pääsyytä talouspulaankin, ja jonka poistamiseksi on tarpeen päästä perusteelliseen sopimukseen Reinistä, Tcnavasta, Adriannerestä ja Välimerestä; omasta puolestaan hän yhtyy siihen, että yleiseen sopimukseen täytyy päästä. (Lainaukset ovat Tempsin kirjeenvaihtajalta.)

Tämän jälkeen tulee De Jouvenelin astuminen uuteen virkaansa ja hänen edellä mainitut selitykset tehtävästään. Hän on ottanut uuden toimensa vastaan kuudeksi kauukaudeksi (sitä samaa hän on täälläkin uusille kollegoilleen vakuuttanut lisäten, ettei hän aijo jäädä diplomaatiksi), hänellä on edessään Tunisin kysy-

mys, Libyan rajakysymys, laivastopariteettikysymys, hän tahtoo yleensä tutkia Ranskan ja Italian suhteita ja varsinkin hän tahtoo poistaa italialaisista sen käsityksen, että Ranska pyrkii mihinkään hegemoniaan Europassa, hän tahtoo tulkita Ranskan lisääntyvää halua täyteen yksimielisyyteen Italian kanssa. Onhan yleensä outoa, että vaikealle paikalle tuleva lähettiläs näin avoimesti selittelee aikomuksiaan. Hän ei nähtävästi ole pelännyt sitä, että kuta enemmän hän julkisesti vakuuttaa aikomuksiaan luoda edellytykset sovinnolle, sitä enemmän saat-
taa ruokahalu Italiassa kasvaa, varsinkin kun täytyy olla oikeus käsittää, että hänellä on melkoisen laajat ja täsmälliset valtuudet, ennenkuin hän näin puhuu.

Miten on sitten Italiassa suhtauduttu tähän uuteen teki-
jään? Pidättyvästi siinä määrässä, että sitä ei voi olla käsittelemättä tarkoitetuksi. Italian johtajat eivät ole julkisuudessa tulleet askeltakaan vastaan hänen ystävällisille lupailuilleen. Kieltämättä tämä vahvistaa Italian asemaa. On kyllä annettu ymmärtää, että Italia on hänen nimitykseensä tyytyväinen, mutta eipä muuta. Ja kun hän heti tultuaan teki kunnianosoituskäynnin "isänmaan alttarille" sekä virallisen, edeltäkäs in ilmoitetun käynnin fascismin 10-vuotisnäyttelyssä, jota hän suuresti ylisti (tällaisiin menoihin en ole täällä nähnyt enkä kuullut kenenkään toisen lähettiläsän antautuneen, sitä ei tehnyt edes Saksan ennen häntä tänne saapunut uusi suurlähettiläs), niin nämä mielistelevät ystävällisyydet kyllä kunnioit-
tavasti kerrottiin, mutta ei niiden johdosta ekstaasiin langettu.

Lontoon sopimuksen vuodelta 1915 13 pykälän Italialle suomat edut, Italian sotaanmyymisen hinta, tietysti tulevat olemaan sovinnon hieronnassa esillä, eikä Italia luultavasti tule olemaan kovinkaan myöntöväinen niiden suhteen. Laivastopariteettikysymys on kai vielä vaikeampi. Ja näiden yli saat-
taa vielä kohota joukko suurpoliittisia vaatimuksia, jotka koskevat Italian poliittista toimintavapautta Europassa, nimenomaan

Tonavan maissa. Ne voivat kohota niin tärkeiksi että varjostavat nuo toiset tunnetut ja vuosien kuluessa jo määritellyt kysymykset. Italia syyttää ja on vielä itsen syyttänyt Ranskaa siitä, että se asettaa kaikkialla esteitä Italian vaikutusvallan nousulle, ja tämän yleisen lauseparren takaa saattaa De Jouvenel löytää vähemmän miellyttäviä pyrkimyksiä ja toiveita, jotka ovat ristiriidassa Ranskan sodanjälkeisen politiikan kanssa, varsinkin mitä tulee Pikku-ententeen. Jugoslavia ja mitä Italia siltä taholta odottaa ja toivoo, voi ennenkaikkea tulla vakavaksi vaikeudeksi. Hitlerin valtaantulo Saksassa on viime hetkessä tullut lisäksi ja sekin saattaa häiritsevästi vaikuttaa keskusteluihin, jotka Roomassa alkoivat heti De Jouvenelin saavuttua.

Roomassa, helmikuun 6 päivänä 1933.

Atti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/10

ASIA: _____

Rouussa oleva lähetyksen kapp. n:o 2.

Ministeri Artti.

6/2 1933.

Roomassa, helmikuun 6 päivänä 1933.

N:o 122.

ULKOP. T. 33
2/6 he.
13/2.33
5 Cro

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan
lähetyksen raportti N:o 2, jonka otsikkona on:
Jugoslavia ja Italia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Atti

Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

Helsinki.

Salainen.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 2

Rooma ssa 6 p:nä helmi kuuta 19 33.

ULKOAS

2 lba he. 23
13/2.33

5 C10

Asia: Jugoslavia ja Italia.

Trañn tapahtumain entistä raivokkaampaan purkaukseen saattaman Jugoslavia-vihan ilmauksia on Italiassa jatkunut lakkaamatta ja siinä suhteessa on lehdistöllä todella olleet vapaat kädet. Sen joskus aivan uskomattomia solvauskirjoituksia ja mustamaalauksia Jugoslavian oloista säästävät kaduilla seinämiin kirjoitellut: alas Jugoslavia. Oli aihetta kysyä, eikö tämä kiihtymys jo uhannut puhjeta johonkin vaaralliseen tekoon. Ja vähältä piti ettei niin tapahtunutkin.

Noin pari viikkoa sitten, ehä^{ki} vähän enemmän, oli täällä kiihkeimpien fascistien joukossa jo valmiina suunnitelma eräänlaisesta rankaisuretkestä Jugoslavian alueelle, nimenomaan mainitaan päämääräksi juuri Trañ, jossa piti käytännön tekemässä tuhoja. Tieto vaikutti ensin uskomattomalta, mutta käsittäkseni pitää se paikkansa. Viime tingassa hallitus sai puuhasta vihiä ja esti sen.

Tämä osoittaa, miten vaarallinen tilanne todella on ollut, sillä seuraukset olisivat tietysti olleet aavistamattomat, jos moinen suunnitelma olisi päässyt toteutumaan. Tuskinpa se olisi päättynyt samalla tapaa kuin Dannunzion Fiamenretki. Mussolini oli tässäkin rauhan turvana. Heti tuon tapauksen jälkeen saatettiin myös havaita, että lehtien palokirjoitukset Jugoslaviasta talttui-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

vat. Niitä on kyllä sittemmin jälleen nähty, mutta säyseämpinä.

Yhä on kuitenkin omiaan herättämään levottomuutta se, että Italiassa näytään toden teolla uskottavan Jugoslavian kulkevan täydellistä sisäistä sekasortoa, ellei kerrassaan hajaantumista kohden. Tuollainen käsitys vaikeuttaa niitä pyrkimyksiä, joita Ranskan taholta tehdään Adrianmeren vastarannoilla olevien naapurien suhteitten järjestämiseksi. Ranskan uusi suurlähettiläs on nimittäin yhtenä ensimmäisistä tehtävistään ryhtynyt tähän. Hän on ensin suullisesti tarjonnut Ranskan välitystä, ja häneltä itseltään olen kuullut, että hän on kirjelmässä Palazzo Ghigin alivaltiosihteerille vielä uudistanut tarjouksen, että Ranska on valmis välittämään, jotta sopivalla, kummankin asianosaisen edut ja kunnianarkuuden huomioon ottavalla tavalla Adrianmerenkysymys järjestettäisiin. Hän ei kuitenkaan näyttänyt toivorikkaalta. Ja syyksi hän nimenomaan ilmoitti, että Italia toivoo ja uskoo Jugoslaviassa sisäisesti sattuvan jotain, josta Italia voi hyötyä.

Roomassa, helmikuun 6 päivänä 1933.

PAH

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA:

Roumassa olevan lähetystön rajo. n:o 3.

Ministeri Artti

6/2 1933.

Roomassa, helmikuun 6 päivänä 1933.

N:o 123.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
3/160 fac.	D. 13 33
13/2.33	LML
5 C10	ASIA

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Her-
ra M i n i s t e r i , Suomen Roomassa olevan lähetys-
tön raportti N:o 3, jonka otsikkona on:

Mustat paidat ja ruskeat paidat.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Atti

Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

H e l s i n k i .

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 3.

Rooma ssa 6 p:nä helmi kuuta 19. 33.

ULKOAS
No 3/160 hae. 33
13/2.33
5 C/D

Asia: Mustat paidat ja ruskeat
paidat.

Huolimatta siitä , ettei Hitlerin persoona, niinkuin ennen olen maininnut, ole tällä vaikuttanut erikoisemmin luottamusta herättävästi, on tietysti hänen johtamallaan saksalaisella liikkeellä ollut paljon myötätuntoa. Yhteinen vihollinen, demokratia, on tätä myötätuntoa ravinnut, vaikkakin Hitler on kiihkeille ja Saksan erikoisoloja tuntemattomille fascisteille valmistanut pettymyksiä siinä suhteessa, ettei hän ole noudattanut fascistien taktiikkaa eikä suoraa päätä käynyt aseelliseen toimintaan.

Italian hallitus kuitenkin on suhtautunut täysin lojaalisti kaikkiin niihin hallituksiin, jotka Saksassa ovat olleet vallassa. Fascismi on siinä suhteessa noudattanut täydellistä kansainvälistä korrektisuutta, sitä ei kukaan tahtone kieltää. Valtakunnankansleri Brüningin käynti Roomassa oli tästä osoituksena, sillä vastaanotto tapahtui niin sydämellisillä muodoilla kuin toivoa saattoi.

Hitlerin vihdoin viimein tapahtunut valtaantulo on silti tietysti tällä herättänyt yleistä riemua, niin parlamentaarisisissa muodoissa kuin se onkin tapahtunut. Ei ole syytä unohtaa sitä, että Mussolinin hallituksen alku jossakin määrin muistuttaa sitä, mitä nyt on Berlinissä tapahtunut. Tulihan Mussoliniäkin Milanosta Roomaan kuninkaan kutsusta ottaakseen hallituksen muodostaakseen, eikä hänen hankkua ensimmäisinä aikoinaan pääministerinä vielä rikkonut

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

lopullisesti välejä entisten puolueiden kanssa. Hitlerin ystävälliset lausunnot italialaisille lehtimiehille Saksan ja Italian suhteista, on myöskin suurin tyydytyksin huomattu. Lehti-kaupustelijatkin kadulla menekkiä lisätäkseen uskalsivat Hitlerin lausuntoja sisältävää numeroa myydessään huutaa: liitto Saksan ja Italian välillä.

Voi olla aihetta merkitä muistiin eräitä niistä tervehdyksistä, jotka Hitlerin valtaantulo Italiassa sai. Giornale d'Italia, yleensä ohjeensa suoraan Palazzo Ghigistä noutava lehti, lausui: Saksan uuden hallituksen esiintymistä Italia voi tervehtiä vain innokkaan sydämellisesti sekä toistaa Hitlerille ja hänen puolueelleen ajatuksen, jonka on usein kii-vaimpienkin taistelujen aikana lausunut. Sillä hitleriläisten ja sen kanssa nyt liittoutuneitten sukulaisliikkeitten toiminnassa näemme ennen kaikkea merkin Saksan poliittisesta elpymisestä, sen kansallisen voiman ja kansainvälisen merkityksen palaamisesta. - Eräs toinen lehti, Lavoro Fascista, kirjoitti, että tapaus merkitsee sosialidemokraattisen Saksan loppua ja sen "kolmannen valtakunnan" alkusoittoa, joka jo vuosikymmenen on ollut uuden saksalaisen sukupolven unelma ja toivo.

Kaikkikin Italian lehdet tervehtivät Hitlerin valtaantuloa "uuden Saksan" voittona ja olivat tyytyväisiä sen johdosta, että muut kansalliset puolueet, varsinkin Teräskypärä-järjestö, ovat nyt liittyneet Hitleriläisiin oltuaan siitä erossa, kun oli tarkoituksena väsyttävien vaalien kautta pitää Hitleriä poissa vallasta. Ne toivovat, että Saksan kansalliset voimat pian yhtyvät lujaan liittoon samoin kuin Italiassa, jossa sotaan osaaottaneiden yhdistykset ovat täydelleen yhtyneet fa-scisiin.

Roomassa, helmikuun 6 päivänä 1933.

Atti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

Roumassa olevan lähetysten rap. n:o 4.

Ministeri Artti.

9/2 1933.

Roomassa, helmikuun 19 päivänä 1933.

N:o 164.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
H. Hoffe. 33
25/2.33
5 C10

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti N:o 4, jonka otsikkona on:

De Jouvenelin raskas alkutaival.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Atte

Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 4.

Rooma ssa 19 p:nä helmi kuuta 19 33.

4 160 pae. 33

25/2.33

5 CW

Asia: De Jouvenelin raskas alkutaival.

Arvatenkaan ei de Jouvenel alkuaankaan kuvitellut helpoksi tehtävää, jota suorittamaan hän julisti Roomaan lähtevänsä, mutta täytynee olla oikeus uskoa, ettei hän vaikeuksia niin suuriksi arvannut, miksi ne alkutaipaleella ilmenivät. Hänen asemansa ei ole kadehdittava, vaikka hän ei olisikaan niin helposti masentuva, että eräät saksalaiset lehdet olisivat oikeassa ennustaessaan hänen jo ennen noiden kuuluisain kuuden kuukauden päättymistä lähtevän tiehensä. Mutta totuuden nimessä täytyy myöntää, että hänen nimityksensä jälkeen on alinomaan sattunut seikkoja, joita hän ei osannut ottaa lukuun ja jotka ovat muuttaneet tilanteen.

Mainitsin jo edellisessä hänen tehtävänsä käsittelevässä raportissani erään ja hyvin tärkeän odottamattoman tapauksen, nimittäin Hitlerin valtaanpääsyn. Tällä hetkellä fascismi erittäin jännitettynä odottaa Saksan vaalien tulosta. Jos Hitlerin puolue niissä voittaa eikä enää tarvitse niitä toisia puolueita ja ryhmiä, joiden avulla hän nyt hallitsee, niin luulen saavamme todeta odottamattomia suurpoliittisia tapauksia. Vaikka yhä onkin totta, ettei fascismi, kuten olen sanonut, oikein sisimmässään luota Hitlerin kykyyn, muuttuu tietysti tilanne ratkaisevasti, jos hänen puolueensa todella saa enemmistön parlamenttiin.

Edellisessä raportissani kerroin myöskin erään tšekäläisen

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

lehden pilanteosta sen johdosta, että Ranskassa puolueet ja valtiomiehet vallassa ollessaan ovat toista mieltä välttämättömyydestä sopia Italian kanssa kuin oppositioon jouduttuaan. Huvittavaa on nähdä, että Herriot nyt on tavallaan todistanut tämän pilanteon oikeutetuksi sillä kirjoituksella, jonka hän on julaissut Petit Provençal lehdessä. Käytettävänäni olevan selostuksen mukaan hän on siinä sanonut Ranskan täytyvän luopua ajatuksesta voida sentimentalilla rakastetavaisuuksilla tyydyttää Italiaa. Täällä tuo lause on käsitetty tunnustukseksi, että ranskalaiset poliitikot lausunnoissaan ja Herriot itse italialaisystävällisessä Toulousen puheessaan ovat todella tarkoittaneetkin rakentaa sovintoa Italian kanssa vain sentimentaalilla korulauseella. Italialaiset sanovat juuri sen arvon noille lausunnoille antaneensa. Selvää on, ettei tämä käänne de Jouvenelin tehtävää helpoita.

Mutta vielä hälyyttävämmän, jopa mullistavasti on Italiassa, niinkuin kaikesta päättäen Saksassakin, vaikuttanut Herriotin esiintyminen Ranskan ja Venäjän lähentymisen ja yhteistoiminnan apostolina. Hänen kirjoituksensa on luettu siten, että hän aikoo ryhtyä toteuttamaan ohjelmaa, joka tähtää samaan liittosuhteeseen, mikä ennen sotaa vallitsi Ranskan ja Venäjän välillä. Nyt pitäisi Ranskan demokratian etsiä itselleen Sovjetin diktatuurista liittolainen vastustamaan Saksan, Italian y.m. pyrkimyksiä. En luule liioittelevani sanoessani, että tämä ajatus Italiassa on vaikuttanut kuin pommi. On hyvin todennäköistä, että sen vaikutus on jo tuntunut tai ainakin on pian tuntuva niissä sitkeissä taloudellisissa neuvotteluissa, joita on täällä käyty Sovjetin ja Italian hallituksen välillä ja jotka ovat menestyneet niin huonosti, että sovjetilähettiläs on ajoittain ollut melkein toivoton. (Mitä se tulee vaikuttamaan esim. Suomen

taloudellisiin suhteisiin Italiaan, joihin on koskenut esim. Sovjettia vastaan tähdätty faneerintullin koroitus, on vielä mahdoton sanoa.) Italia ei taistelutta/ ^{jätä} Sovjettia Ranskan erikoisliittolaiseksi. Jos siis Herriot'n puhe sisältää selvän ohjelman ja jos sitä aletaan toteuttaa, niin seuraa Sovjetin uusi nousukausi, Europan ja mailman yhteiskuntajärjestyksen suurin vihollinen hyötyy ensi sijassa Europan eripuraisuudesta. Tulos olisi masentava. Mutta pienten maiden, varsinkin Sovjetin naapurimaiden realipolitiikalta tämä mahdollisuus vaatii aivan erikoista valppautta ja taipuisuutta.

Selittämättä on ilmeistä, että tässä puheena oleva Ranskan sovjetpolitiikan käänne tai käänteen enne, on isku de Jouvenelin sovinnontyölle. Mieliala on vielä kiihtyneempi kuin ennen, eikä se maaperän muokkaus, jota fascistilehdet nyt taas vimmatusti harjoittavat, suinkaan ole hyvää valmistusta sovinnon kylvölle. Niiden kärkevyys on huipussaan, kun ne pilkkavat Herriotia siitä, että hän nyt tahtoo tehdä Venäjistä Europan nykyisten poliittisten olojen vartijan ja niitä säilyttävän voiman.

De Jouvenel - käytän hänen nimeään merkitsemässä ranskalaista sovinnollista suuntaa - on siis kaikissa suhteissa niin vastatuulella kuin saattaa. Edellisessä raportissani jo mainitsin vaikeasti käsitettäväksi hänen avomieliset ennakkoselityksensä tehtävästään. On käynyt ilmi, että nekin ovat hänen toimintaansa tällä suoranaisesti vahingoittaneet. Mussoliniin ne ovat vaikuttaneet kylmentävästi yhdessä sen vaikutuksen kanssa, ettei de J. missään tapauksessa aijo viipyä Roomassa kauemmin kuin kuusi kuukautta. Eräs italialainen poliitikko, ei kuitenkaan Palazzo Ghigistä, on kertoman mukaan saanut tehtäväkseen saattaa Mussolinin tyytymättömyyden de J:n tietoon. Osaksi käsitetään de J:n esiintyminen siten, että hän tahtoo sanoa: voin omistaa vain kuusi kuukautta tälle asialle, ja elleivät

italialaiset suvaitse siinä ajassa mukautua, niin lähden tieheni. Epäilemättä väärä tulkinta hänen aikeistaan ja tarkoituksistaan, mutta tulkinta, joka on liian helppotajuinen olakseen juurtumatta epäluuloisiin joukkoihin. Toiset, jotka ovat älykkäämpiä, ovat etsiessään selitystä menettelylle, joka on outo tärkeään diplomaattiseen tehtävään tulevan valtiomiehen menettelynä, ovat päätyneet seuraavaan käsitykseen: Ranska on lähettämällä de Jouvenelin ja antamalla hänen toittotaa sovinnontekoaikeistaan ainoastaan tarkoittanut saattaa maailman siihen käsitykseen, että syy epäsuupuun on yksinomaan Italian, toisin sanoen, pestä kätensä jo ennakoita kaiken varalta. Paljon taphtuu suurpolitiikassa sellaista, jonka aiheet ja syyt ovat varsin yksinkertaiset ja mutkattomat, mutta jota ne, jotka kaikessa haluavat etsiä sokkeloisia juonina ja kaukaa laskettuja nerokkaita kombinaatioita, voivat selitellä mitä hienoimmilla ja älykkäimmillä kuvituksellisilla juonirakennelmilla. Mainittu selitys de J:n menettelyn syistä on joka tapauksessa Roomassakin melkoisesti levinnyt. Tietysti siinä on logiikkansa. Ehkä olisi liian uskallettua turvata kolmanteen selitykseen: - naiviteetti.

Uusista italialaisia ärsyttäneistä seikoista mainittakoon vielä Pikku-ententen valtain väliset äskeiset tunnetut järjestelyt, jotka täällä on tulkittu siten, että tämä valtioryhmä on tahtonut tehostaa järjestönsä sen sotakelpoisuutta silmälläpitäen. - Vielä yksi seikka tulkoon täydellisyiden vuoksi mainituksi, nimittäin Ranskassa esille puikahtanut väite, että on olemassa salainen liitto Italian, Saksan ja Unkarin kesken. Tämä väite tunnettiin täällä niin vaaralliseksi, että pääministeri itse hallituksen istunnossa sen virallisesti kumosi.

Vaikeuksista huolimatta de J. on yrittänyt ja yrittänyh. Olen edellisessä Italian ja Jugoslavian suhteita koskevassa raportissa maininnut hänen uudistaneen vakuutuksen, että

Ranska on valmis välittämään Adriansopimuksen syntymistä. Väitetään tarjotun sopimusta, johon paitsi Italiaa ja Jugoslaviaa yhtyisi Ranskakin muodossa tai toisessa antaakseen Italialle vakuutuksen siitä, ettei tarkoita hyökkäyksen yllyttämistä Jugoslavian taholta Italiaa vastaan. Samassa yhteydessä on vielä menty niin pitkälle, että Ranska olisi, tällainen sopimus edellytyksenä, ollut valmis myöntämään Italialle sen haluaman poliittisen toimintavapauden Balkanilla. Kertojani, jolla on edellytyksiä tietää näistä seikoista, väitti, että jos nykyiset tarjoukset olisi tehty kaksi vuotta sitten, olisi sovinto syntynyt. Nyt ne eivät tehoa.

Vielä kerran viittaa edelliseen raporttiini, jossa sanoin, että yksityiskysymysten takaa saattaa de Jouvenelin eteen nousta hänelle ranskalaisena hyvin vähän miellyttäviä Italian pyrkimyksiä ja toiveita. Niin on ilmeisesti käynytkin. Itsetietoinen italialainen nyt sanoo vähät välitettävän joistakin rajariidoista Afrikassa tai kysymyksestä, joka koskee joidenkin kymmenientuhansien Ranskan afrikalaisissa siirtomaissa olevien italialaisten asemaa, tai muista sellaisista pikkuisista detaljikysymyksistä. Jos hän tämän lisäksi selittää sisimmän ajatuksensa, niin se on: Ranskan hegemonia Euroopassa on murrettava. Jos Hitler saa valtansa Saksassa vahvistetuksi, niin tämä salainen italialaisen politiikan päämäärä alkaa siirtyä italialaisen mielessä mahdollisuuksien joukkoon. Tämän valossa selviää myöskin, ettei Italia voi vastustamatta sallia Ranskan yrittävän valjastaa Sovjettiakin "hegemoniansa" takajaksi.

Alkaa tuntua siltä, että on jo anakronistista puhua Italian ja Ranskan jännityksestä poliittisena riitaisuutena, joka johtuu joistakin tyydyttämättä jääneistä vaatimuksista ja pettyneistä konkreettisista toiveista. Aika on tässäkin suhteessa marssinut eteenpäin, ja vastakkain on nyt kaksi maailmankatso-
musta: parlamentaarinen demokratia ja fascismi. Mielestäni on erinomaisen kuvaavaa, mitä fascistiset lehtimiehet ja kirjailijat olivat erälle kertojalleni selittäneet, kun oli ollut puhe

sovinnon mahdollisuudesta Ranskan ja Italian välillä. He olivat sanoneet, että jos Mussolini joidenkin ulkopoliittisten konkreettisten syiden vuoksi tahtoisu suostua sovintoon Ranskan kanssa, niin fascismi ei menisi enää hänen mukanaan. Niin syvästi tunnetaan, että vastakkain on kaksi maailmaa, jotka eivät sovi yhteen. Olkoon, että tuo puhe oli osaksi ylimielisyyttä, mutta se on kieltämättä oireellista, varsinkin ulkomaalaiselle lähettiläälle lausuttuna. Ensiksikin se osoittaa, että fascismi eräiden jäsentensä ajatuksen mukaan jo seisoo niin lujasti omilla jaloillaan, jo on kehittänyt niin vankan oikeaoppisuuden, että uskalletaan ajatella mahdollisuutta nousta itsensä Ducen tahtoa vastaan, jos hän tästä oikeaoppisuudesta poikkeaa. Sellaisen kannan ilmaantuminen, vaikka vielä poikkeuksellisenakin, on kuitenkin fascismin itsensä vaiheissa hyvin kiintoisaa ja merkillinen sekä paljon mahdollisuuksia aukaiseva seikka. Mutta se on toinen asia. Tässä kiinnostaa etupäässä se, että kertomani lausunto osoittaa Italian ja Ranskan välisen jännityksen kehittyvän ja muuttuvan luonteeltaan. Se tulee täten yhä vaarallisemmaksi.

Roomassa, helmikuun 19 päivänä 1933.

Atti

Italialaisten mielentilaa Jugoslavian suhteen kuvaavana pikku-piirteenä voin vielä mainita, että äskettäin kaikki Jugoslavian kunniakonsuleina toimivat italialaiset ovat pyytäneet eroa. Tämän ei suinkaan tarvitse merkitä, että hallituksen taholta olisi annettu käsky tuollaisesta mielenosoituksesta tai edes ilmaistu toivomus siinä suhteessa, vaan ovat asianomaiset itse nähtävästi pitäneet turvallisimpana erota.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 610.

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön rap. n:o 5.

Ministeri Artti.

31/3-33.

Roomassa, maaliskuun 31 päivänä 1933.

N:o 297.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
5 / 160 Sal		33
5/4-33	2 -	1
	OSASTO	ASIA
5	C/10	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti N:o 5, jonka otsikkona on:

Mussolinin suunnitelma: sovinto suurvaltain kesken Europan rauhoittamiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisten kunnioitukseni vakuutus.

M. A.

Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

Helsinki.

Salainen.

R O O M A S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 5.

Rooma ssa 31 p:nä maalisk. kuuta 1933.

ULKOASIANMINISTERIÖ	
No 5 / 160 Sal D. 1933	
5/4-33	7 - LIT -
5.	810.

Asia: Mussolinin suunnitelma: sovinto suurvaltain kesken Euroopan rauhoittamiseksi.

Aiheena siihen, että Mussolini MacDonaldille esitti Euroopan rauhan turvaamista tarkoittavan suunnitelmansa, joka on niin suurta huomiota herättänyt ja vuodattaneen vielä valtavia mustevirtoja, ennenkuin siitä jotakin tulee tai se haudataan niin "kunniallisesti" kuin voidaan, oli osaksi pelko, että aseriisuntakonferenssi hajaantuisi täysin tuloksettomana, osaksi se, että rauhanasia oli todella erittäin kriittisessä vaiheessa. Edellinen näkökohta vaikutti ehkä enemmän englantilaisiin valtiomiehiin näiden päättäessä viipymättä noudattaa Mussolinin kutsua Roomaan. Jälkimäinen näkökohta saattoi olla ensi sijassa Mussolinille itselleen. Olen nimittäin, kuten raporttieni lukijat tietävät, vakuutettu hänen rauhantahdostaan. Kaikki merkit osoittavat, että sodanvaara viikkoa paria ennen MacDonaldin Roomanmatkaa oli suuri. Parooni Aloisi, Italian Genevendelelegation johtaja, nimenomaan kertoi niinä aikoina Genevessä todenneensa, miten huolestuneita suurmaiden edustajat siellä olivat. Mussolini puhui kyllä sydämensä täyttää vakaumusta lausuessaan entisille Pontinisille soille perustetun uuden kaupungin, Littorian, vihkiäisissä viitaten 25 vuositaa kestäneisiin nyt päättymässä oleviin yrityksiin noiden myrkyllisten seutujen kuivattamiseksi ja asuttamiseksi: tämä on se sota,

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi.....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta.....]:

jota fascismi haluaa käydä, Älköön sitä pakoitettako kohdistamaan tarmonsä toisenlaiseen sotaan.

Hänen suunnitelmansa yksityiskohdista ei tätä kirjoitetussa vieläkkään ole tarkkaa tietoa. Näyttää, ettei englantilaisille mitään valmista esitettykkään, ei ainakaan sopimusluonnosta, vaan ainoastaan suunnitelman pääkohdat esittävä kirjoitelma. Roomassa hyvin harvat siitä tiäsivät, ei ulkoministeriössäkään muut kuin alivaltiosihteeri Suvich. MacDonaldin tänne saavuttua se saatettiin kyllä Englannin, Ranskan ja Saksan tärkäläisten suur-lähettiläiden tietoon, mutta ehdottomin vaitiololupauksin. Pikku-ententen tärkäläiset lähettiläät vakuuttavat myöskin, että heitä kohtaan oltiin täysin "lojaalisia" ja ettei siis asiaa heiltä salattu. Suunnitelman tarkkaa sisällystä ei siis tiedetä, mutta kyllä riittävään hyvin sen pääajatuksat. Sen tarkoitus on neuvotteluilla ja sopimuksella Europan neljän "läntisen" suurvallan kesken pyrkiä Europan lepoa häiritsevien riitakysymysten poistamiseen. Nämä suurvallat ovat Englanti, Ranska, Saksa ja Italia (Saksakin siis läntinen eikä keski-europalainen suurvalta). Todennäköisesti ei ehdotuksessa oltu vielä tarkkaan määritelty itse riitakysymyksiä, mutta ainakin keskusteluissa niitä on koskeltu. Ensi sijalla on tällöin epäilemättä rauhansopimusten revisio. Hitler on täten saanut Mussolinilta merkittävän avun heiti valtaan astuttuaan, kun Mussolini on tällä tapaa tuonut käytännöllisten keskustelujen piiriin kysymyksen, joka Hitlerin johtamalle Saksan hallitukselle on kaikkein tärkein, etenkin prestiishin kannalta. Itsestään selvää on että periaatteessa hyväksytyn Saksan tasaveroisuuden käytännöllinen toteuttaminen on Mussolinin suunnitelman ensimmäinen ja kaiketi myöskin helpoin kohta. Keskusteluissa lienee myöskin koskeltu sotakorvaus- ja velkakysymystä.

On useaan kertaan sanottu, että ajatus, jonka toteuttamiseen Mussolini ehdotuksellaan pyrkiä, on hänellä jo kotvan ai-

kaa ollut, sillä hän lausui sen julki jo lokakuussa Torinossa pitämässään puheessa. On myöskin helppo ymmärtää, että se ajatus on hänelle läheinen. Hänen luonteelleen ja hänen toiminnalleen kymmenvuotisena Italian todellisena hallitsijana on johdonmukaista halu löytää joku suurkonferensseja käytännöllisempi ja ripeämpi keino kansainvälisten riitakysymysten selvittämiseksi. Hän yrittää kansainvälisesti toteuttaa vastenmielisyyttään demokraattista parlamentarismia vastaan, ja hänelle on Kansainliitto itse antanut hyviä aseita. On omituista todeta, että näinkin ollen hän heti sai ajatukselleen niin innokkaan puoltajan juuri Englannin demokratian sosialidemokraattisesta pääministeristä. Jätän ratkaisematta, ilmeneekö tässä joku MacDonaldille luonteenomainen piirre vai onko se ilmaus siitä rauhallisesta ja viisaasta realipolitiikasta, josta englantilaiset ovat kuuluisia ja joka asettaa käytännöllisyyden teoriojen pyhyden yläpuolelle, joka antaa realiteettien määrätä menettelyn, silloinkin kun tämä näyttää olevan teorian vastainen.

Roomassa suurvaltain lähettiläät ovat vaiteliaita ja sala-peräisiä, sillä heitä sitoo käynnissä olevien keskustelujen arkaluontoisuus. Silloin tällöin ilmoitetaan heidän pistäytyneen alivaltiosihteerin, harvemmin Mussolinin itsensä puheilla. Niiden maiden edustajat, joita kysymys ei suoranaisesti koske, ovat asiasta syrjässä. Puolalla ei täällä nyt ole suurlähettilästä, sitä kun ei edellisen kuoleman jälkeen ole nimitetty. Lehdistö on ilman enempää kommentarioita todennut, että lähettilääksi aijottu on kieltäytynyt Roomaan tulemasta, ja sanonut sen huhujen mukaan olevan mielenosoitusta Mussolinin suunnitelmaa vastaan, niinkuin asianlaita näyttää olevankin. Sitä innokkaampia ovat Pikku-ententen lähettiläät. Joku heistä sanoi heti: tämä tietää sotaa. Toinen on filosofisen epämääräinen, kolmas asetui näennäisesti suunnitelmaa puoltamaan, mutta selittäen sen merkityksen varsin vähäiseksi: Kun kerran on ilmeistä, että aseriisuntakonferenssi on päättävä työnsä tuloksettomasti, olisi

onnetonta, ellei olisi mitään, mihin voitaisiin viitata jatkuvana mahdollisuutena ristiriitain selvittämiseen. Ei olla aivan toivottomia, kun on tämä keino "ajan voittamiseen". Vaikkei siitäkään tulisi muuta kuin vielä yksi (taitaa olla jo ainakin viides) julistus olla ryhtymättä sotaan, niin olisi sekin positiivisempaa kuin aseriisuntakonferenssin toivoton "kintaiden pöytään lyöminen". Rauhansopimusten revidiokysymys tulee joka tapauksessa esille Kansainliiton peruskirjan 19 pykälän mukaisesti ja niin ei Pikku-ententellä ole mitään pelättävää. - Tähän suuntaan puhuttiin ensi aikoina odotettaessa Pikku-ententen hallitusten enemmän tai vähemmän kylmäkiskoista kannanottoa Mussolinin suunnitelman suhteen.

Palazzo Ghigi ei puhu mitään eikä voikaan puhua, sillä tämä suurpoliittinen aloite on, kuten sanottu, tapahtunut sen sivuitse. Lehdistöllä ei tietysti ole kuin yksi kanta. Päälehdet ovat pidättyväisiä käsitellessään muualla maailmassa virinnyttä kiihkeätä keskustelua. Mutta kuta enemmän Ranskassa ja Pikku-ententessä ilmenee vastustavia ääniä, sitä enemmän esiintyy täälläkin ärtymyksen oireita. Vastustavien mielipiteiden selitetään pääasiassa tulevan siitä osasta ulkomaista lehdistöä, joka ajaa sotatarveteollisuuden etuja.

Mussolinin tarkoituksena oli, kuten sanottu, epäilemättä sodanvaaran torjuminen ja Europan rauhoittaminen juuri niiden toimenpiteiden kautta, lähinnä rauhansopimusten revidioiden, jotka hän jo vuosikautia on julistanut ainoaksi tehokkaaksi keinoksi. Europa rauhoittuu, jos suurvallat rauhoittuvat, niin hän ajattelee, ja siksi on näiden alettava rauhantö omassa keksuudessaan. Neljän suurvallan on hiljaisesti ja ilman meluisia, sanomalehtimiesten piirittämiä konferensseja lakaistava omien portaittensa edusta. Tässä on osat hyvin jaettu. Englanti saa välittää lähinnä Ranskan ja Italian kesken, Italia tekee voitavansa Berlinissä, tietysti sielläkin Englannin avulla. Epäluuloisuudelle ei ollut vaikeata löytää keinoja selittääkseen koko aloitteen salakavalak-

si hyökkäykseksi Ranskaa ja Pikku-ententeä vastaan: sen tarkoitus oli eristää Ranska liittolaisistaan. Tämä väite ilmeni täälläkin heti paikalla. Mutta siinä on ennenaikaisesti tehty johtopäätöksiä, sillä onhan Ranskalla tilaisuus harkita ja päättää, eikä kukaan ole ~~kuullut~~ voinut olettaakaan sen yllättävänsä. Sopimusta yhteistoiminnasta ei synny, ennenkuin nähdään, mitä se sisältää, ennenkuin suurvallat ovat itselleen selvittäneet, mihin kunkin on yhteisen hyvän vuoksi alistuttava, mitä ne saavat pitää ja mistä niiden on tingittävä.

Mussolin ehdotus on ennen kaikkea käytännöllinen. Hän on virittänyt asiallisen keskustelun kysymyksistä, jotka tekevät maanosamme olot rauhattomiksi, virittänyt tämän keskustelun niiden kesken, joista kuitenkin joka tapauksessa rauha viime kädessä riippuu. Saatujen tietojen niukkuudesta johtui aluksi se käsitys, että oli tarkoituksena heti luoda Euroopalle jonkunlainen johtokunta, joka sitte ryhtyisi päättelemään ja säätelemään omista ja muiden asioista. Käytännöllisesti kuitenkin täytynee käydä siten, että koetetaan saada heti alkaneissa keskusteluissa pahimmat riitakysymykset suurvaltain kesken sovituiksi. Kun tämä on tapahtunut, saadaan riidat pienempien kesken sitte kyllä sovitetuiksi.

Ne pienemmät valtiot, etenkin Pikku-entente ja Puola, joiden pyykkiä samalla pakosta joudutaan pesemään, saavat keskusteluissa kyllä mielipiteensä kuuluviin, siitä pitäneen Ranska huolen, vaikka ne eivät itse suorastaan pääsisikään välittömästi mukaan. Niillä valtioilla taas, joiden edut eivät ole erityisemmin kysymyksessä, kuten Pohjoismailla, on ^{nähdäkseni} /täysi syy toivoa, että Mussolinin aloite johtaisi tulokseen. Jatkuva levottomuus, varsinkin kun sodanvaara yhä kärjistyy, uhkaa näitä kaikkia äärimmäisessä määrässä. Ei ole enää varaa eikä ole aikaa tuhlettavana hyödyttömiin keskusteluihin.

Italian hallitus olisi ilmeisesti toivonut, että aserisuntakonferenssi olisi lähtenyt pääsiäislomalleen ryhtymättä ollenkaan käsittämään MacDonaldin viimeistä ehdotusta. Toivottiin

saatavan aikaa keskusteluille, joita Mussolinin suunnitelmasta käydään. Pettymystä, jota tunnettiin, kun käsittelyyn päätettiin ryhtyä, ei täällä kuitenkaan millään tavalla näytetty, mikä luonnollista pelkästään hienotunteisuudesta MacDonaldia kohtaan. Nyttemmin on jo kuukauden loma otettukin. Ellei tämän kuukauden aikana saada mitään aikaan Mussolinin ehdotuksen pohjalla, jatkunevat Geneven keskustelut. Nähdään, onnistutaanko siellä sitte paremmin kuin tähän saakka.

Roomassa ei olla tällä hetkellä erityisemmin toivorikkaita Mussolinin suunnitelman suhteen. Vielä vähemmän tietysti Geneven mahdollisuuksista. Tilannetta pidetään näinollen synkkänä. Vastakkain on kaksi realiteettia, Mussolinin, joka vaatii äärimmäisiin käytännöllisiin ponnistuksiin sopimustietä rauhan hyväksi, sekä ranskalaisen kenraali de Cugnacin, joka julistaa: arvoa ja merkitystä on ainoastaan liitoilla ja pataljoonilla.

Mielestäni on itsestään selvää, millä puolella on pienten kansain myötätunto. Ehkäpä sentään Ranska ja Pikku-ententeikin hylkäävät luottamuksen kenraaliensa "realiteetteihin".

Roomassa, maaliskuun 31 päivä 1933.

M. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/o.

ASIA: _____

Romassa olevan lähetystön rap. n:o 6.

Ministeri Artti.

8/5 1933.

Roomassa, toukokuun 8 p:nä 1933.

N:o 406.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
6/160 he	10 33
13/5-33	LVL
5	C/10

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 6, jonka otsikkona on:

"Mussolinin suunnitelma" ja Italian politiikka.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Antti

Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 6.

Rooma ssa 8 p:nä touko kuuta 19 33.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
6/160 Re.	33.
13/5.33	
5	C/10

Asia: "Mussolinin suunnitelma" ja Italian politiikka.

Aika kuluu ja mustetta vuotaa, mutta Mussolinin suunnitelma neljän suurvallan yhteistoiminnasta Europan rauhan turvaamiseksi on yhä hallitusten harkittavana. Kuitenkin pidetään täällä yleensä varmana, että jonkunlainen sopimus syntyy - sitä minulle on Palazzo Ghigissäkin vakuutettu - mutta onko se oleva juuri se miksi Mussolini sitä alkuaan suunnitteli, on epäiltävää. Pikemmin on uskottavaa, että se mitä kerran allekirjoitetaan, on oleva melkoisesti "denaturoitu", käyttäksemme erään saksalaisen lehden sattuvaa sanaa. Joku sopimus tulee allekirjoitettavaksi pelkätään kohteliaisuudesta Mussolinia kohtaan. Toisaalta täytyy myöntää, että myöskin Italian hallituksen, s.o. Mussolinin oma kanta siitä, mihin on mahdollista päästä, on ollut kehityksen alainen.

Huonoimman palveluksen Mussolinin suunnitelmalle teki oikeastaan Saksassa nyt vallitseva suunta. Juutalaista syntyperää olevien saksalaisten kohtalo omassa maassaan hälyytti pahasti ja vaikutti varsinkin anglosaksilaisissa maissa saksalaisvastaiseen suuntaan ja samalla myöskin vastoin Mussolinin suunnitelmaa. Englantilaisien valtiomiesten ja suurten lehtien tunnetut lausunnot, joita sivumennen sanoen, lehdet täällä eivät ole selostaneet, olivat paha isku sekä Saksalle että Mussolinin suunnitelmalle. Kun tiedustelin ulkoministeriössä, mitä täällä arvellaan Saksan tapahtu-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

mien vaikutuksesta Englannissa, sanottiin minulle suoraan: quelle gaffe, mikä typeruus. Ja kerrottiin, että juutalaiskysymyksen kärjistäminen, varsinkin heitä vastaan aloitetun boikotin keskeyttäminen alkuunsa, johtui siitä, että Mussolini nimenomaan varoitti. On hyvin todennäköistä, että myöskin eräät myöhemmin esiintyneet rauhoittavat ilmiöt Saksan politiikassa ovat johtuneet Italian toivomuksesta. Ajattelen tällöin varsinkin niitä julkilausemia, joita aivan äskettäin on vaihdettu Saksan ja Puolan kesken. Kun Saksan valtakunnankansleri nimenomaan Puolalle vakuutti Saksan tahtovan pysyä sopimuksissa, oli tämä koridorikysymyksen vuoksi odottamantonta, mutta se oli sopusoinnussa Italian hallituksen kannan kanssa ja oli omiaan raivaamaan pois eräitä vakavia esteitä Mussolinin yhteistoimintasuunnitelman tieltä.

Eräässä keskustelussa, joka minulla oli äskettäin ulkoministeriön alivaltiosihteerin kanssa, halusin tietää, mitä Italian hallitus oikeastaan suunnittelee revision suhteen ja miten tämä ajatus tulisi toteutettavaksi yhteistoimintasopimuksen puitteissa. Vastaus oli hyvin rauhoittava. Yhteistoimintasuunnitelma tahtoo luoda järjestelmän, joka turvaa Euroopan väkivaltaiselta revisiolta. Unkarin auttaminen on ensi sijalla ja lähinnä Italian hallituksen sydäntä, mutta juuri Mussolinin ehdottoman yhteistoiminnan puitteissa voidaan sitä rauhallisesti käsitellä ja harkita, mitä voidaan tehdä, Tiedustelin, mitä ajatellaan koridorikysymyksestä, ja minulle vastattiin, että juuri se kysymys osoittaa, miten hyödyllinen Mussolinin suunnitelman toteuttaminen olisi. Nyt on tilanne sellainen, että Saksa selittää ei voivansa ajan pitkään sietää järjestystä, joka jakaa valtakunnan kahtia, ja toisaalta Puola vakuuttaa, ettei luovu neliömetristäkään ilman sotaa. Tällaisessa tilanteessa on koridorikysymys tällä haavaa pakosta jätettävä syrjään odottamaan aikaa, jolloin se ehkä voidaan jollakin tavalla sovinnossa ja sopivaa painostusta käyttäen järjestää Europan rauhaa rikkomatta. - Kun Saksa nyttemmin selittää Puolalle noudattavansa sopimuksia, on tämä vakuutus siis sopu-

soinnussa Italian kannan kanssa ja edellyttää tämän tulenaran kysymyksen rauhallista ratkaisua.

Hitlerin Saksa on muutenkin viime aikoina kohdannut kylmyyttä Italian taholta. Lehdistön kanta on sille kyllä jatkuvasti myötätuntoinen, mutta politiikka ottaa tosiseikkoja huomioon. Papenin ja Göringin käynti Roomassa, niin suurta kunnioitusta kuin heille, varsinkin viimeainitulle osoitettiin, ei johtanut muihin tuloksiin kuin Saksan hillitsemiseen. Vähän heidän käyntinsä jälkeen minulle ulkoasiainministeriössä sanottiin: "Saksan ja Italian välillä on kysymyksiä, joissa emme ole yhtä mieltä; en tahdo niitä luetella, mutta tiedättehän ne muutenkin." Epäilemättömyttä on, ettei Italia suinkaan mielellään näkisi Saksan alkavan pyrkiä Balkanille päin, ja tämä vaara saattaisi olla lähellä. Itävallan Anschluss on tunnetusti suunnitelma, joka ei käy yhteen Italian toiveitten kanssa, mikä ilmeni myöskin Dollfussin Roomanmatkan aikana. Tämän lisäksi tulee se mainitsemani seikka, että Saksan uusi suunta jyrkkyydessään vaikeuttaa suunnitelmaa, joka Mussolinille on erityisessä määrässä kunnianasia. Papenin käynti täällä koski Vatikaania ja johti sekin kielteisiin tuloksiin. Hän ei onnistunut saamaan Vatikaani^a lupaamaan vaikuttaa siihen suuntaan, että katoolinen keskusta liittyisi hitleriläisyyden kannattajiin. Vatikaani tietysti kulkee omia tietään, mutta se välttää kyllä tällä haavaa valitsemasta tietä, joka vie päinvastaiseen suuntaan kuin fascistihallitus toivoo. Kaikki nämä seikat osoittavat perusteettomiksi eräissä ulkomaalaisissa lehdissä näkyneet oletukset, että Saksan ja Italian välille on muodostumassa allianssi, että niiden etujen suuri yhdenmukaisuus johtaa niiden ulkopoliittikan yhdistämiseen. Tämä ei ainakaan ole ollut mahdollista siltä pohjalta, mille hitleriläisyys näytti aikovan Saksan ulkopoliittikkaa johtaa. Jos tämä suunta muuttuu, niin ken tietää. Mutta sen täytyy joka tapauksessa muuttua siten, että anglosaksilaiset vallat saavuttavat jälleen luottamusta Saksaan. Italia

ei tahdo vaarantaa ystävyttään niihin Hitlerin Saksan yhteistoiminnan vuoksi.

Mussolinin pakti toteutettuna avustaisi Europan rauhaa erittäin suuressa määrässä - niin sanotaan täällä - siinäkin suhteessa, että sen puitteissa olisi helpompaa kuin olojen pysyessä nykyisillään pyrkiä parempien suhteiden luomiseen suurvaltain kesken. Palazzo Ghigissä sanottiin tässä suhteessa: nyt on tilanne sellainen, että jos nousee kysymys Saksan ja Ranskan välisen parantamisesta, aletaan heti laskea, ketä vastaan tämä on suunnattu, ja ne suuremmat ja pienemmätkin vallat, jotka luulevat täten joutuvansa huonompaan asemaan, alkavat vastatoiminnan. Sama on tulos, jos aletaan todella pyrkiä Ranskan ja Italian kireiden suhteiden lievittämiseen. Kaikkein neljän suurvallan ollessa yhteistoiminnassa ja keskustellessa näistä asioista yhteisesti, ei epäluuloisuutta synny. Tämä on kai juuri se, mitä nykyisin tapahtuu, ja juuri tällaisten epäluulojen hälventämiseksi on Saksakin rauhoittanut Puolaa.

Vielä on eräs suuri kysymys, joka liittyy läheisesti kysymykseen Mussolinin suunnitelman kohtalosta, nimittäin aseiden supistamiskysymys. Hitlerin valtaantulo ja hänen puolueensa ensimmäiset otteet ovat muuttaneet periaatteellisen päätöksen Saksan yhdenvertaisuudesta vaikeammaksi toteuttaa kuin oli luultavaakaan. Europa alkoi peljätä Saksan sotaista henkeä. Italian hallitus on sekin tarkistanut ja täsmällistytänyt kantaansa. Minulle on nimenaan selitetty: niin kauan kuin aseiden supistamiskonferenssi jatkaa työtään, ei Saksan voida sallia aseistuvan. Jos konferenssissa, kuten on toivottavaa, päästään tulokseen, joka johtaa asteettaiseen aseiden supistukseen ja tätä on alettu toimeenpanna, voidaan sallia Saksan asteettain lisäävän aseistustaan, mutta tietysti konferenssin päätöksen hengessä. Ja sillä tavalla voidaan kerran sopivassa tulevaisuudessa päästä Saksan tasa-arvoisuuteen, mutta tavalla, joka ei herätä pelkoa eikä vaaranna rauhaa. Ellei taasen konferenssi pääse tulokseen, ei mikään voi

estää Saksaa aseistautumasta.

Täten siis on kuluneiden viikkojen aikana Mussolinin suunnitelma kohdannut vaikeuksia, joita ei alkuaan voitu odottaa. Mutta toisaalta asia on kehittynyt siten, että eri maat ovat lähentyneet toisiaan, mihin on vaikuttanut sekkin, että Italia yhä selvemmin on vakuuttanut suunnitelman toteuttamista mahdolliseksi Kansainliiton puitteissa. Alkuperäinen suunnitelma on kyllä täten tullut osaksi "denaturoiduksi", mutta kun se lopulta allekirjoitetaan, niinkuin tapahtuu, ~~ette~~^{alla} aivan odottamattomia käänteitä satu, niin tietää se melkoista jännityksen laukeamista. Mielestäni se, mitä jo on tapahtunut ja mitä tiedetään eri hallitusten kannasta, antaa aihetta uskoa tätä, vaikka Italian lehdistö onkin viime aikoina jälleen saanut alkaa hyökkäilynsä Ranskaa vastaan. Suunnitelma ei ole enää samassa määrässä yleisen huomion keskipisteenä kuin esiintymisensä jälkeen, mutta jos havaitaan, että se on aiheuttamain-
sa keskustelujen kautta lähentänyt suurvallat toisiinsa, on sillä merkityksensä.

Roomassa, toukokuun 8 päivänä 1933.

Atti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

§
Kouussa olevan lähtöajan rap. n:o 7.

Ministeri Isä.

28/5 1933.

Roomassa, toukokuun 27 päivänä 1933.

N:o. 512.

ULKO	MINISTERIÖ
7/161 he.	33
2/6.33	
5	C10

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää
Teille, Herra Ministeri, Suomen Roo-
massa olevan lähetystön raportti N:o 7, jonka
otsikkona on:

"Neljän vallan sopimuksen" kohtalo.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

M. A.

Herra Ulkoasiainministeri A. HACKZELL,

Helsinki.

Salainen.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 7.

Rooma ssa 27 p:nä touko kuuta 1933.

2/6-33 2 161 hel. 33
5 C10

Asia: "Neljän vallan sopimuksen" kohtalo.

Mussolinin "neljän vallan sopimuksen" kohtalo on aivan viimeisinä päivinä suuressa määrässä synkistynyt. Tällä hetkellä on kaiketi kielteinen tulos todennäköisempi kuin myönteinen, vaikka täällä vielä pari päivää sitten allekirjoittamista odotettiin päivästä toiseen. Oli vain - niin sanottiin ulkoministeriön taholta - parafoitava teksti Genevessä oleskelevien ulkoministerien kesken ennen allekirjoittamista.

Mussolinin alkuperäiseen ehdotukseen tuli, kuten tiedetään, Ranskasta ensin vastaehdotus laajahkon promemorian liitteenä. Tämän promemorian teksti julkaistiin äskettäin eräässä belgialaisessa lehdessä, josta se otettiin Tempsiin. Täällä vakuutetaan, että täten julkaistu teksti on oikea. Sopimuksen vastaehdotuksen pykälää ei sensijaan ole julkaistu. Mikäli olen niitä nähnyt, on päähuomio kohdistunut Kansainliiton liittosopimuksen 10, 16 ja 19 pykälisiin, varsinkin 19:nteen, jossa on kysymys rauhansopimuksesta. Tämän pykälän mukaisesti Ranska on ehdottanut, että neljän vallan sopimuksessa puhuttaisiin rauhansopimusten uudestaan tutkimisesta eikä siis revisiosta. Ranskan vastaehdotuksen saavuttua, alkoivat Roomassa pitkät keskustelut eikä mitään tapahtunut. Sellainen asiointila luonnollisesti lopulta kiusasi, ja niinpä Gran-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

di Lontoossa ponnisti voimiaan saadakseen aikaan jonkun näkyväm-
män askeleen eteenpäin. Seurauksena oli Englannin vastahdotus,
jossa, mikäli tiedän, varsinkin liittosopimuksen 16:n pykälän
sanktioiden ottaminen neljän vallan yhteistoiminnan piiriin on
saanut osakseen vastustusta. Näiden kohtien ympärillä on keskus-
telu Roomassa liikkunut viimeiset viikot. Lisävaikeutena on ol-
lut kysymys siitä ajasta, minkä kuluessa Saksa saisi saavuttaa
aseistuksen tasaveroisuuden, toisten alentaessa aseistustaan ja
Saksan asianhaarain mukaan asteettain niitä lisätessä.

Niinkuin olen ennen huomauttanut, Hitlerin valtaantulo ja
natsien kiihkeä politiikka oli kaataa koko asian. Mussolini sai
kuitenkin Berlinin uudet vallanpitäjät hillityiksi - jotkut
väittävät, uhkaamalla päättäväisesti lähentyä Ranskaa. Göring
on tällöin ollut "yhdysupseerina" Berlinin ja Rooman välillä.
Tällainen valtakunnan ulkopoliittikan edustajain syrjäyttäminen ei
ole voinut olla mieleen Neurathille eikä Wilhelmstrasselle. Gö-
ringin toinen matka oli esim. niin odottamaton, että Saksan
ambassaadin emännän kertoman mukaan hänen miehensä sai G:n^{jo}/ol-
lessa matkalla siitä tiedon siitä Rooman hotellista, johon hä-
nen seuralaisensa aikoivat asettua asumaan. Joka tapauksessa
Mussolini harjoitti ~~näin~~ⁱ ankaraa painostusta Saksan vallanpitä-
jiin, että nämä, useiden muiden yleistä mielialaa rauhoittavien
selitysten ohella, lopulta hyväksyivät Ranskan ehdottaman luon-
noksen neljän vallan sopimukseksi, vieläpä luopuivat aluksi vaa-
timastaan viiden vuoden määräajasta aseistuksen tasaveroisuuden
saavuttamiseksi ja hyväksyivät kymmenen vuotta. Siinä suhteessa
Mussolini siis onnistui järjestämään kaikki hyvin. Eräs täkäl.
ulkoministeriön virkamies, jolta kysyin, joko sopimus kohta ai-
jotaan allekirjoittaa, selitti allekirjoituksen luultavasti ohe-
van piakkoin odotettavissa ja mainitsi syyksi tähän hyvään
käänteeseen, että toiset, varsinkin Ranska, ovat havainneet, mi-
ten suuri vaikutus Italian hallituksella on Berlinissä, sekä
täten palautuneen luottamuksen vuoksi taipuvat sopimukseen.

Ja kuitenkin juuri niinä päivinä, jolloin tämä keskustelu tapahtui, tilanne muuttui. Lehdissä on väitetty syyksi Pikku ententen jyrkkää kielteistä kantaa. Tämä tuskin on täysin oikein vaan pikemminkin on uskottavaa, että Puola on taipumattomuudellaan pannut liikkeelle uuden vastavirtauksen. Se mitä edellä mainitsin Englannin hallituksen kannasta 16:nnen artiklan suhteen, on lisävaikeutena vaikka ehkäpä ei voittamattomana. Lisäksi tulee, että mikäli täällä Pikku ententen piireissä väitetään, Ranska on jälleen alkanut epäroیدا. Odotettu Ranskan hallituksen kukistuminen merkitsisi tosiasiallisesti suunnanmuutosta tässä suhteessa. Tilanne on siis sellainen, sanotaan täällä, että kun Saksa ja Italia ovat, ehkä ranskalaisille odottamattomasti, hyväksyneet Ranskan hallituksen ehdottaman sopimusluonnoksen, niin vetäytyy Ranska pois tämän ehdotuksen takaa ja käyttää tuttua ja helppoa keinoa: hallituksen kaatamista. Asian luonteeseen kuuluu, sanotaan edelleen, että Ranskan hallitus ei tietysti kaadu itse omaksumaansa kantaan neljän vallan sopimuksen suhteen, mikä olisi miehekästä, vaan johonkin muuhun verukkeksymykseen. Tulee uusi hallitus, ehkäpä sopimuksen vastustajan Herriotin, ja koko suunnitelma menee myttyyn.

Poliittinen ilmakehä on tällä tavalla synkistynyt neljän vallan sopimuksen ympärillä. Tosin kyllä kuuluu de Jouvenel vielä väittävän olevansa toivorikas, mutta yleensä on täällä tähän saakka uskollisesti säilytetty optimistinen mieliala muuttunut. Jos niin lopultakin käy, että nuotta nousee "vesiperänä", on siitä oleva mitä valitettavimmat seuraukset Euroopassa. Sen uskaltanee sanoa, vaikka onkin ennaaikaista ryhtyä kaavailemaan niitä helposti nähtäviä johtopäätöksiä, joihin suunnitelman luhistuminen johtaisi.

Roomassa, toukokuun 27 päivänä 1933.

Antti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 610.

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Artti.

14/6-33.

Roomassa, kesäkuun 14 päivänä 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 548.

8 161 Sal 33
20/6-33 : - /

5 C10

U l k e a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Roomanlähetystön
raportti N:o 8.

Lähetystöllä on kunnia täten ehellisenä
Ministeriölle lähettää Suomen Roomassa olevan Lähe-
tystön raportti N:o 8, jonka otsikkona on:

Musselinin sopimuksen tarkeitus ja teksti.

Atte

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 8.

R o o m a s s a 14 p:nä kesä kuuta 19 33.

S 1/6/33 33
20/6-33
5 C10

Asia: Musselinin sopimuksen tärkei-
tus ja teksti.

Roomassa odotettiin jännittyneinä Musselinin luvattua esiintymistä senaatissa, jännityksellä sen vuoksi, että tiedettiin hänen silloin käsittelevän ehdottamaansa neljänvallan sopimusta. T.k. 7 päivänä oli jo ilmoitettu hänen puhuvan, mutta sopimusteksti ei ollut vielä valmis ja niinpä hän rajoitti puheenvuorensa siihen, että kehotti senaattia käymään äänestämään ulkoministeriön menesäännostä ja ilmeitti esiintyvänsä seuraavana päivänä, jos aihetta en. Seuraavaksi päiväksi oli teksti saatu valmiiksi. Musselini piti odotetun puheen, jonka jälkeen sopimustekstin parafeinti tapahtui Palazzo Veneziaassa.

Tämä Musselinin puhe on niin tärkeä, että on syytä tässä tehdä siitä selkeä vieläpä suerastaan kääntää sen tärkeimpiä kohtia. Jos sopimuksesta todellakin tulee se Euroopan politiikan käännekohta, mitä siitä Italiassa - luennollisesti aivan yksimielisesti ja mitä superlatiivisimmin sanoin - sekä suuressa osassa muun maailmankin lehdistöä esusutetaan, on puhe tärkeä asiakirja suurvaltain vastaisen politiikan ymmärtämiselle.

Sopimuksen syntymähistoriasta Musselini mainitsi, että sen ajatus selvisi hänelle, kun viime kesänä aseiden riisuntakonferenssi keskeytyi pääsemättä tuleksiin. Lokakuussa hän Terinen puheessaan jo tämän ajatuksen julkilausui. Ajatus tuli hänestä vielä tärkeämmäksi maaliskuun alus-

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ sa, kun Euroopan politiikka näytti

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi.....
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta.....]

ylen harmaalta useista syistä eikä vähimmin senvuoksi, ettei mainitun konferenssin toinen vaihekaan päässyt eteenpäin. Tämä on, sanoi hän, ajatuksen henkilökohtainen syntyhistoria, jolla on vain toisarvoinen merkitys. Sen objektiivinen syntyhistoria on toinen. Sopimus liittyy niihin kansainvälisiin sopimuksiin - ensiksi ja ennenkaikkea Locarnon sopimukseen - jotka täydellisin min ilmituovat valtioiden välisen yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan hengen torjuen toisilleen vastakkaiset ryhmitykset ja toisilleen vihamieliset poliittiset tarkoitusperät.

Locarnonsopimus on vuoden 1925 lokakuulta. Neljän sopimus on sen loogillinen, välttämätön kehitysvaihe.

Locarnon sopimuksessa määriteltiin selvästi neljän vallan asema ja luotiin edellytykset, joista myöhemmin voitaisiin kehittää määrättyjä johtopäätöksiä. Mutta Europan politiikka on seuraavina vuosina siitä usein, liian usein loitonnut. Oli kuitenkin tullut aika neljän länsimaisen vallan palata vuoden 1925 sopimuksissa vahvistettuihin periaatteisiin ja juhlallisesti sitoutua yhteistoimintaan, yhteisymmärrykseen niitä itseään koskevissa kysymyksissä, sitoutua kaikkiin ponnistuksiin toteuttaakseen tehokkaan yhteistoiminnan politiikkaa ei ainoastaan omassa keskuudessaan vaan myöskin muiden valtojen kanssa. Tämä juuri on se sitoumus, minkä uusi sopimus antaa ensimmäisessä artiklassaan, joka on sen peruskohta.

Sopimuksen alkuperäinen luonnos jätti mahdollisuuden jatkuvalle täydellisemmälle valmistelulle, vieläpä sitä vaatikin, sen kuitenkin saamatta asettaa keskusteluun perusajatusta, jonka olin sopimukselle luonut jotta se olisi todellisuutta paremmin vastaava ja konkreettisempi kuin muut sopimukset, joiden tarkoitusperät ovat enemmän yleislaatuaisia.

Sopimuksen ensimmäinen yksityiskohtainen valmistelu tapahtui maaliskuun 17-18 päivinä MacDonaldin ja Simonin käydessä Roomassa. Englantilaiset ministerit hyväksyivät alusta alkaen sopimuksen perusajatuksen. Jatkuva valmistelu tapahtui Parisissa, ja juuri ranskalaisen luonnoksen pohjalla tapahtuivat neuvottelut,

joiden tarkoituksena oli saattaa lopullisessa tekstissä sopusein-
tuun neljän kysymyksessä olevan vallan näkökohdat, jotka eivät
aina olleet yhdenmukaisia.

Monet sopimuksen kohtaamista vastaväitteistä ovat johtu-
neet enemmän tunnesyistä kuin tosiasiaan harkitusta tutkimises-
ta. Ei ole kysymyksessä protokolloita ja vahvistaa valtioiden
lopullinen ja muuttumaton hierarkia. Sellainen hierarkia on ob-
jektiiivisesti, historiallisesti olemassa, mitä tulee Länsi-Euro-
pan neljään valtioon, mutta se ei merkitse ylivaltaa tai di-
rektoriat, joka pakottaisi oman tahtonsa toisille. Itse Kansain-
sainliitossa, jonka järjestelyä määräsivät oikeauskoiset demokra-
tian ja tasa-arvoisuuden periaatteet, sääteli liittosopimus valti-
oiden kesken arvojärjestyksen määräämällä eräille valtioille py-
syväisen paikan neuvostossa, toisille puolipysyvän ja vielä
toisille ^{vuorotain} (palautuvan). Ne valtiot, joilla täten on pysyväinen
paikka neuvostossa, ovat juuri Englanti, Ranska, Saksa, Italia.
Niillä on siis Liittosopimuksen mukaan suoranaisen ja pysyvän
toiminnan mahdollisuus ja sen mukaisesti suurempi vastuunalai-
suus itsensä ja maailman edessä. Niiden keskinäisten suhteiden
suuremmasta tai pienemmästä normalisuudesta ja sydämellisyydestä
riippuu myös ja ennen kaikkea toisten valtioiden rauhallinen
kehitys.

Sopimuksen "poliittiset" pykälät ovat sen ensimmäinen, toi-
nen ja kolmas. On ymmärrettävää, että niiden valmistus on
vaatinut paljon aikaa ja paljon keskusteluja. On otettu mukaan
Liittosopimuksen 10 ja 16 artiklain lisäksi 19 artikla, joka
käsittelee sopimusten rauhallisen revisiön mahdollisuutta. Tämän
kehdan suhteen on ilmennyt enimmänsä vastustusta neuvottelujen
alussa ja kestäessä, samoinkuin neuvottelujen lopussa suurimmat
vaikeudet koskivat 3:ttä, aseiden riisuntaa koskevaa artiklaa.

Kysymys revisiosta on otettu Kansainliiton Liittesopimuk-
seen, sen 19:nteen artiklaan. Muut Liittesopimusta täydentävät
sopimukset koskevat ja kehittävät milloin mitäkkin muuta peri-

aatetta, milloin mitäkin muuta artiklaa. Neljän sopimus ainoastaan viittaa Liittesopimuksessa ja sitä seuranneissa sopimuksissa vahvistettuihin kaikkiin periaatteisiin mutta mainitsee erityisesti 19:nneen artiklan. Se tarkoittaa saada aikaan tasapainen Liittesopimuksen kaikkien artiklain kesken, mikä on välttämätöntä, jos tahdetaan rakentavaa ja pysyvää työtä.

Parhailleen käydään useissa maissa meluisaa taistelua revisiota vastaan, mutta unohdetaan Benesin Pragian parlamentissa pitämässään puheessa tekemät myönnytykset. Hän on avannut aukon kaiken revision dogmaattisen kieltämisen muuriin. Puheessaan, jonka olen tarkkaavaisesti lukenut, niinkuin ansaitsi aiheen tärkeys ja puhujan poliittinen asema, hän ei ole selittänyt olevansa revision vastustaja "sub specie eternitatis" vaan asetti revision yrittämiselle eräitä ehtoja. Minun alkuperäisessä luonnoksessani ei enempää kuin toisissa myöhemmissä ollut koskaan kysymys siitä, että neljä valtiota väkivoimin aikaansaisivat minäkään sopimusten revision.

Joitkut ovat väittäneet, että sopimuksen sanamuoto sellaisena, minä se tänään vahvistetaan, on kaukana alkuperäisestä luonnoksesta. Tämä oli eräessä mielessä välttämätöntä, mutta tekstin tarkkaavainen tutkinta osoittaa, että peruseriaatteet ovat jääneet. Niin sitoumus neudattamaan yhteisteiminnan politiikkaa neljän valtion kesken ja toisten valtioiden kanssa, mikä vahvistetaan ensimmäisessä artiklassa. Niin myöskin (art. 2) 19:nneen artiklan maininta, joka ottaa huomioon niiden rauhansopimusten uudestaan tutkimisen, joiden selvittäminen on käynyt mahdottomaksi. Niin myöskin se, mikä koskee (art. 3) aseiden riisuntakysymyksen käsittelyä, ellei konferenssi saavuta tarkoitustaan.

Yksimielisyys on ollut vaikea saavuttaa kelmannesta artiklasta, joka koskee aseiden riisuntaa. Syyt ovat olleet monet. On aihetta mainita ne, jotka johtuvat tämän kysymyksen erityisestä mutkallisuudesta, muodollisesta ja asiallisesta, ja jotka ovat tehneet erittäin vaikeaksi saada Englannin ja Saksan hallitusten pääministerien ja ulkeministerien suostumuksen, he kun eivät ole suoraan esittäneet osaa keskusteluihin. Hyväkaytyä

mueden mukaan neljä hallitusta vakuuttaa 3:nnessa artiklassa tehtävänsä tehdä kaikkensa jotta aseiden riisuntakonferenssi pääsisi suotuisiin tuloksiin.

Joulukuun 11 päivänä annetulla julistuksella Saksan ja muiden rauhansopimusten kautta aseista riisuttujen valtioiden oikeuksien tasa-arvoisuudesta täytyy olla tehokas merkitys itse selityksen mukaisesti ja hengessä.

On selvää, että, jos konferenssi ei ennistü, syntyy erittäin vaikea, jopa kestämätön tilanne. Tätä olettamusta ei voi esittääkään kuin terjuakseen sen, mutta kun kaikesta huolimatta sellainen mahdollisuus voi tulla eteen, niin sopimus ettaa sen huomioon ja edellyttää sitä. 3:s artikla määrää siis, että Ranska, Saksa, Englanti ja Italia ettavat omassa keskuudessaan käsiteltäväkseen ne kysymykset, joita konferenssi ehkä ei ratkaise - luennollisesti asianmukaisesti kunnioittaen kaikkea, mikä keskee muita valtioita - tällöin seveltaen yhteisymmärryksen ja yhteis toiminnan sopimusta tarkoituksella päästä ratkaisuun sevelialin keinoin. Sopimuksen 1:sen artiklan periaatteet sevelletaan siis 3:nnessa artiklassa erikoiskysymykseen ja neljän sopimus tarjoo siten useita rauhan takeita Europan valtioiden kesken ja on tärkeä tekijä aseidenriisuntakysymyksen ratkaisemiseksi kokonaisuudessaan.

Sopimuksen voimassaoleaika on kymmenen vuotta ja se voidaan uudistaa aikaa rajoittamatta ja tähän sen rajoittamattomuuteen yhtyy välttämättä ajatus sopimusten jatkuvasta seveltamisesta uusiin poliittisiin ja taloudellisiin realiteetteihin. Jos Saksalle oli määrätty olla ikuisesti aseistamaton aseistetussa Euroopassa, sen oikeuksien tasa-arvoisuus olisi ireniaa ja sen asema "tasavereisena" tasavereisten joukessa "Kansainliiten Neuvostessa olisi vain näennäinen.

Olen sanonut, jatkei Musselini, että ensimmäisen luennoksen ja lopullisen sanamuodon tarkkaavainen tutkinta esittää perusperiaatteiden säilyneen. Luennollisesti lopullinen teksti on muodel-

lisemmassa ja täydellisemmässä asussa kuin alkuperäinen luonnos. Verrattakeen niitä.

Ehdetukseni 1:nen artikla kuului: "Neljä läntistä valtaa: Italia, Ranska, Saksa ja Englanti, sitoutuvat keskenään neudattamaan tehokasta yhteisteiminnan politiikkaa tarkoituksella säilyttää rauha Kelleggin sopimuksen ja aseveimaan turvaamattomuussopimuksen hengessä sekä sitoutuvat Europan alueella toimintaan, joka saisi myöskin muut valtiot, mikäli välttämätöntä, omaksuamaan saman rauhan politiikan".

Sopimuksen vahvistetun sananmuodon 1:nen artikla kuuluu: "Kerkeat sopimuspuolet sopivat keskenään kaikista kysymyksistä, jotka niitä itseään koskevat. Ne sitoutuvat pennistamaan kaikkensa toteuttaakseen Kansainliiton piirissä tehokkaan yhteisteiminnan politiikkaa kaikkien valtejen kesken rauhan säilyttämisen tarkoituksessa."

Ehdetukseni 2:nen artikla kuului: "Neljä valtaa uudestaan vahvistavat Kansainliiton Liittesopimuksen määräysten mukaisesti rauhansopimusten revisien periaatteen joka kerta kun ilmenee olosuhteita, jotka voisivat johtaa konfliktiin valtioiden kesken, mutta selittävät, ettei tätä revisien periaatetta voida soveltaa muuta kuin Kansainliiton piirissä sekä molemminpuoliset edut keskinäisesti huomioettaen ja yhdenmukaistuttaen."

Sopimuksen 2:nen artikla kuuluu: "Mitä tulee Kansainliiton Liittesopimukseen ja varsinkin sen 10, 16 ja 19 artikkeihin, Kerkeat Sopimuspuolet päättävät tutkia keskuudessaan ja ottaen huomioon päätökset, joita aineastaan Kansainliiton säännönmukaiset elimet voivat tehdä, keinoja ja menettelytajeja koskevia ehdotuksia asianmukaisen tehokkuuden antamiseksi sanetuille artikkeille".

Ehdetukseni 3:s artikla kuului: "Italia, Ranska, Englanti selittävät, että, jos aseidenriisuntakenferenssi johtaa esittäisiin tulokseen, Saksalle myönnetyllä oikeuksien tasa-arvoisuudella tulee olla todellinen merkitys, ja Saksa sitoutuu toteuttamaan tä-

män oikeuksien tasa-arveisuuden asteettain neljän vallan kesken tavallista diplomaattista tietä selmittävien sopimusten mukaisesti.

Neljä valtaa sitoutuvat samalla tavalla sopimaan Itä-vallalle, Unkarille, Bulgarialle tulevasta "tasa-arveisuudesta".

Sopimuksen 3:s artikla kuuluu: Korkeat Sopimuspuolet sitoutuvat pennistamaan kaikkensa turvatakseen aseiden riisunkonferenssin menestyksen ja pidättävät itselleen, siinä tapauksessa että konferenssin jälkeen niitä erityisesti koskevia kysymyksiä on jäänyt ratkaisematta, näiden tutkimisen omassa keskuudessaan seveltamalla tätä sopimusta tarkoituksella saada aikaan ratkaisu seveliain keinoin."

Alkuperäinen luennos toi ilmi poliittisen ajatuksen oleellisesti poliittisessa muodossa. Lepullinen teksti, jonka tuli ettaa huomioon ja yhteensevittaa eri sopimuspuolien epäilykset ja toivomukset, on sopimuksen laillinen muoto. Mutta se, joka oli säilytettävä ja hyväksyttävä, se on säilytetty ja hyväksytty.

On syytä vielä kerran sanoa, ettei sopimus ole suunnattu ketään vastaan. Se ei merkitse pakkoa kenellekään; se vahvistaa periaatteita, määrää menettelytapoja, uudistaa ja kehittää entisiä sitoumuksia, luo uusia. Se tarjoaa kaiken vastakkaisten ryhmittymisten ja vastakkaisten poliittisten tarkoituksien ajatuksen, tarkoittaa turvata yksityisten valtioiden edut sekä saattaa ne sepuseintuun korkeimman, kaikille yhteisen edun kanssa, nimittäin rauhan vakauttamisen ja uudestaanrakentamisen mahdollisuuden. - - -

Täten selitettävään sopimuksen syntyä, sisältöä ja tarkoitusta, Musselini kävi selittelemään asianomaisten eri valtioiden osuutta sopimuksen valmistelussa. Tämä puheen osa on ehkä vielä merkittävämpi ja se on sangen taitavasti ja viisaasti laadittu. Musselini tahtoi heti taseittaa tietä sopi-

muksensa toteuttamiselle, hän ensimmäisenä astui viiteitetulle yhteisymmärryksen ja yhteisteiminnan tielle. Kokemus on jo ehtinyt osoittaa, että tästä hänen valtiovaiheistaan puheestaan on ollut hyviä seurauksia.

Ensimmäisestä hetkestä saakka, sanoi hän, MacDonald ja Simen käsittivät sopimuksen mahdollisuuden. Keskusteluissa Palazze Venetsiassa ja Englannin suurlähetystössä tarkastettiin alkuperäistä luennosta yksityiskohtaisesti, mutta sen oleellinen sisältö ei koskaan ollut kysymyksessä. Englantilaisten ministerien kannatus, joka vähän myöhemmin kaunepuheisesti ja rohkeasti ilmeni MacDonaldin Alahuoneessa pitämässä puheessa, ratkaisi sopimuksen kehtalen. Seuraavissa vaiheissa Foreign Officen toiminta oli aina vilkas ja tarmokas ja noudatti Englannin politiikkaa nykyisessä historiallisessa vaiheessa johtavaa periaatetta: yhteisteiminta Euroopan kanssa jotta rauha ei rikkeutuisi. Ei ole aiheellista huomauttaa, että kaksi viikkoa sitten Foreign Officesta lähti kehoitus jouduttamaan neuvotteluja, jotta ne, jos mahdollista, saataisiin päättyään ennen kesäk. 12 päivää.

Tasapainen periaate, jota Englanti ja Italia asemansa ja niille ominaisten luennollisten tekijäin kautta ovat kutsutut edustamaan Euroopassa ja jota varten Locarnen sopimus antaa niille erikoisen tehtävän, ilmenee uudestaan neljän sopimuksessa ja saa sen kautta uusia hedelmällisen ja rakentavan kehityksen mahdollisuuksia.

Tärkeisperiäisiä ja ristiriitaisia selityksiä on levitetty Ranskan suhtautumisesta neljän vallan sopimukseen. Totuus on toinen, Daladiern hallitus ei ole koskaan asettunut kielteiselle kannalle Italian hallituksen aloitteeseen. Ei ole ensinkään ihmeellistä, että Ranskan hallitus on tahtanut huolellisesti punnita sopimuksen eri puolia. On totiseikka, että Ranskan hallitus on antanut muodellisen ja täsmällisen asun sen periaatteille.

Ranska maantieteellisen asemansa vuoksi ja niiden ihan-

teiden ja etujen vuoksi, joita se edustaa Euroopassa ja maailmassa ei voi noudattaa eristäytymisen politiikkaa. Yhdessä Englannin, Saksan ja Italian kanssa se on edistyneen ja rahan perustekijä. Liittyessään sopimuksessa vahvistettuun yhteisteiminnan periaatteeseen, se palvelee omia etujaan mutta myöskin tehokkaasti ja suuriarvoisesti avustaa Euroopan elämään uudestaan rakentamista.

On rehellisesti tunnustettava, että Ranskan hallitus on sitkeästi taistellut vastavirtaan, s.e. etuja, mielialoja, ennakkoluuloja vastaan, joita on olemassa ranskalaisessa hengessä, ja on voittanut nämä kaikki koska se on sisäisesti vakuutettu sopimuksen perustana olevien periaatteiden hyvydestä. Ranska on antanut yhteisteiminnasta europalaisella tasella esimerkin, josta sen on saatava tunnustus. Neljän vallan sopimuksen luevien parempien edellytysten vallitessa on täysin mahdollista ratkaista muutamat erikoiskysymykset, jotka eristävät Italian Ranskasta, niinkuin Herriot ja on toivonut, sameinkuin kysymykset, jotka voivat koskea Ranskaa ja Saksaa. Kun sopimuksen allekirjoituksen kautta saadaan vakautetuksi uusi keskinäisen luottamuksen ja yhteisteiminnan tilanne, niin Ranskan ja Italian välillä olevat avoimet kysymykset saavat toisen luonteen kuin niillä tähän saakka on ollut ja ratkaisun mahdollisuudet lähenevät.

Saksa on esittänyt yhtä vilkasta halua yhteisteimintään. Oli hetki, jolloin kansallissosialistisen vallankumouksen kukittamain aineiden käymä etutaistelu oli leihtinut esiin sedän kauhuahmen. Hitlerin 17 p. teukek. pitämä suuri puhe heti selvitti tilanteen. Tämä puhe oli meraalisesti rohkea ja poliittisesti rauhoittava. Saksa tahtoo rauhaa eikä setaa: rakentavaa rauhaa sisään ja ulospäin. Tämä oli peruskohta puheessa, joka sisälsi myöskin selvän lupauksen liittymisestä neljän vallan sopimukseen. Liittymällä siihen, toimimalla laajakatseisesti sopimuksen musteilla ja valtuuttamalla tunti sitten suurlähettiläänsä vahvistamaan tekstin, Hitler on antanut selvän tiedustuksen hänen hallitustaan elähyttävistä tarkeitusperistä. Samaan

suuntaan ovat puhuneet Goering Düsseldorfissa ja Hitler Dantsigin vaalien johdosta. Saksan rauhantahto on siis juhlallisesti vakuutettu. On muistettava, että Saksassa tapahtuu tätä nykyä syvä ei aineastaan kansallinen vaan sosiaalinen vallankumous ja että on vähintään uskallettua mitata sitä sedan edellisen Saksan mitapuilla. Se on kansanomaisen vallankumous, jonka suorittavat sordasta ja kansasta lähteneet miehet. Se ei ole yhäältä tuleva vallankaappaus vaan 20 miljoenan saksalaisen nousu toimintaan. Kansainvälisesti teistan, mitä tällä paikalla olen kerran ennen sanonut: Saksa on Europan sydämessä valtavine 65 miljoenaisine asukasjoukkoineen, historisineen, sivistyksineen, tarpeineen; tedella euralainen rauhan säilyttämistä tarkoitava politiikka ei voi menestyä ilman Saksaa, vielä vähemmän vastoin Saksaa. Sitä vähemmän tätä politiikkaa voidaan neudattaa kuta enemmän Saksa ottaa kansainvälisessä toiminnassaan huomioon Hitlerin ohjelmallisen puheen sisältämät periaatteet.

Italian esuudesta on puhu pitkälti. Aleitteen syistä on alussa ollut puhe. Se teistaa kategorisesti, kieltämättömästi yhteisteiminna ja rauhan tahteamme. Keskustelujen aikana ulkoministerio on pitänyt lankeja käsissään ja kerta teisensa jälkeen auttanut veittamaan vaikeudet.

En tahde äänettömänä sivuuttaa Belgian neljän vallan sepimukselle antamaa merkityksellistä kannatusta. Sepimus suorastaan kiinnestaa niitä valtioita, joiden kanssa jo vuosia olemme neudattaneet selvän ja vilpittömän ystävyuden politiikkaa: puhun Itävallasta ja Unkarista sekä Kreikasta ja Turkista. Se kiinnestaa myöskin Neuvesteliittea, jonka kanssa äskettäin olemme selmineet kauppasepimuksen.

Jotkut ovat tahteneet löytää 4:nneestä artiklasta ainakin salaisen pyrkimyksen yhteisarintaman muodestamiseen. Pidän tärkeänä muodellisesti selittää, ettei sellainen ajatus ole koskaan ollut Italian hallituksen eikä teisten sepimukseen osallistuvien hallitusten mielessä. Tahden teistaa, että sepimuksen taloudellisen puoli sisältää aatteen yhteisteiminnaasta kaikkien muiden

valtioiden kanssa, suurten ja pienten, euralaisten ja ei-euralaisten, ja varsinkin Yhdysvaltain kanssa, jonka voimakasta ja käytännöllistä avustusta vailla maailman vakava ja rakentava poliittinen rauheittuminen ja taloudellinen uudistaminen ei ole mahdollinen.

Italian hallitus kutsuessaan Locarnen sopimukseen esaaettavat valtiot yhteisteimintaan omassa keskuudessaan ja teisten valtioiden kanssa toteuttaakseen rakentavaa rauhan politiikkaa, on toivonut että Europan sekavissa oloissa suoritettaisiin korkean ihanteellisuuden ja poliittisen realismin työ. Italian hallitus on tarkeittanut ja tarkeittaa luoda uuden poliittisen ilmkehän, jossa poliittiset ja taloudelliset yksityiskysymykset, sitä mukaa kuin tapausten luennellinen kehitys niitä synnyttää, voivat tulla tutkituiksi ilman ennakkeluuloja sekä ratkaistuiksi asiallisesti ja kaikkien edun mukaisesti.

Fascistinen hallitus tuntee nykyään Europassa vallitsevat poliittiset ja taloudelliset vaikeudet ja pitää arvessa tedellista yhteisteiminnan politiikkaa ei vain sen vuoksi, että tämä politiikka tekee mahdolliseksi niiden ratkaisemisen vaan myöskin senvuoksi, että nämä vaikeudet kasvaisivat jatkuvasti, ellei yhteisteiminnan politiikkaa olisi saavutettu.

On selvää, että neljän vallan sopimus jehtaa enemmän tai vähemmän hedelmällisiin tuleksiin sen mukaan kuin se tedellisudessa alkaa teimia. Ei ole syytä luulla, että ristiriidat leppuisivat ja että ne taikaveimalla saataisiin tervehtymään. Niinkuin olen sanenut, sopimus on luetu, jotta olisi mahdollisuus ratkaista nämä ristiriidat sitä mukaa kuin ne ilmenevät. Sitä varten sopimuksen täytyy päästä vaikuttamaan ja on viipymättä, tavallisten diplomaattisten suhteiden lisäksi, saatava aikaan enemmän tai vähemmän säännöllisiä, tarpeen mukaan enemmän tai vähemmän taajeja kehtaamisia niiden kesken, jotka ovat vastuussa neljän valtien ulkepolitiikasta. Mitä tulee Kansainliitteen, on se saava hyötyä eikä vahinkeä tästä järjestelmällisestä yhteisteiminnasta sen oman Neuvosten pysyvien jäsenten kesken.

Sopimus ei vielä ole valmis, sillä tarvitaan vielä allekirjeitus ja sitten, missä se on välttämätöntä, parlamenttien hyväksyminen ja ratifiointien vaihte, ennenkuin sopimus tulee voimaan, ei vain pykälittäin vaan hengeltään. Hengeltään, joka päättää luvun sedan jälkeisessä historiassa ja aloittaa uuden. Hengeltään, jonka pitää taata Euralle kymmenen rauhan vuotta sisäisten ja kansainvälisten vaikeitten ja mutkallisten kysymysten ratkaisemiseksi. On todettu, että kaikissa maissa neuvotteluja on seurattu syvällä harrastuksella ja hetkittäin levottomuudella. Sopimuksen syntyminen herättää enemmän tai vähemmän kiinteitä keskusteluja politiikan ammattipiireissä, mutta sitä tulevat suurella tyydytyksellä tervehtimään joukot, jotka ollen lähellä elämää vaistomaisesti käsittävät sellaisten tapausten meraalisen merkityksen, joita voi kutsua historiallisiksi.

Toimikaa siis niin, te kaikkien hallitusten herrat, että sen valeisan aukon kautta, joka on avattu varjojen taajetessa taivaanrannalla, kansain teive pääsee toteutumaan, muuttumaan varmuudeksi.

∴ ∴

Kaikki tietävät jo että Musselinin puhe on saavuttanut edullisen vastakaipun kaikkialla maailmassa. Ei ole mitään syytä luulla, että kukaan asianomaisista hallituksista voisi tai edes haluaisi enää kieltää allekirjeitustaan vahvistetulta sopimustekstililtä. Mitä parlamentteihin tulee, ei liiein ole luultavaa, että niistä mikään kieltäytyisi sopimusta hyväksymästä. Tämä ei merkitse sitä, ettei vieläkin olisi eri taheilla olemassa epäilystä ja jenkunverran pelkeakin, mutta vastuu epäamisestä olisi liian raskas kannettavaksi. Vastahakeisimmatkin turvautuvat siihen Pikku-ententen taheita viime aikoina julistettuun selitykseen, että sopimus nykyisessä muodossaan on merkityksetön ja siis vaaratenkin. Käytäntö on esseittava, onko se oleva merkityksetön siitänkin huolimatta, että se tekee Musselinin lujalle tahdelle

entistä enemmän mahdolliseksi suoranaisesti vaikuttaa Europan politiikkaan.

Puhe, joka edellä on tarkkaan selostettu, esittain suoraan käännetty, on monessa suhteessa merkillinen. Sen ensimmäisenä seurauksena on ollut Ranskan ja Italian suhteiden lievittyminen, vielä enemmänkin: viipymättä ovat alkaneet keskustelut eräistä konkreettisista kysymyksistä. Voi olla mahdollista että jos De Jouvenel syksyllä palaa senaattinsa ulkoasiainvaliokuntaan, hän voi viitata siihen että hänen lyhyenä ambassadöörikautenaan on huomattavassa määrässä saavutettu se tulos, johon hän alussa ilmeitti pyrkivänsä. Tämä tulos kyllä tulisi olemaan enemmän Musselinin kuin hänen ansiota. Hänen ansiotaan on kuitenkin oleva se, että hän heti pani kaikkensa alttiiksi viedäkseen Musselinin sopimuksen perille.

Roomassa, kesäkuun 14 päivänä 1933a

AM

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystalon rap. n:o 9.

Ministeri Artti.

4/7 1933.

Roomassa, heinäkuun 4 päivänä 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 635.

ULKOASIAINMINISTERIO	
9/161 he.	33
10/2.33	
5	Cr

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Rooman-lähetystön
raportti N:o 9.

Lähetystöllä on kunnia täten ohellisena Ministeriölle lähettää Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti N:o 9, jonka otsikkona on:

Hitler ja Vatikaani.

Atte

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 9.

Rooma ssa 4 p:nä heinä kuuta 1933.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
9/10/33	33
10/2-33	
5	C10

Asia: Hitler ja Vatikaani.

Lyhyeen aikaan on von Papen käynyt toistamiseen Roomassa ja tälläkin kerralla nimenomaan Vatikaanin kanssa neuvotellakseen. Konkordaattiehdotus, jonka hän edellisellä kerralla teki, oli nyt saatava loppuun käsitellyksi. Kun tämä raportti saapuu perille, tiedetään mahdollisesti jo, mikä tulos on, ja tunnetaan ehkä jo konkordaatin sisällys, vaikka näinollen ne tiedot, joita asiasta nyt vielä on saatavissa, voivat osittain näyttäytyä epätäydelliseksi, ehkä oikaistaviksikin, lienee syytä niistä kertoa.

Hitleriläisyys on politiikassa yleensä menetellyt kuin "elefantti lasikaupassa" lainatakseni sanat, joita eräs Palazzo Ghigin johtavista miehistä äskettäin siitä käytti. Liiankin monet näistä kömpelyyksistä ovat fascismille olleet erittäin vastenmielisiä. Mutta silti ei liene syytä ilman muuta lukea taitamattomuuksien joukkoon hitleriläisyyden viimeaikaista menettelyä Saksan katoolista puoluetta kohtaan, vaikka ensi katsaukselta näyttäisi-kin olevan syytä siihen. Ei senkään uhalla, että Vatikaani nähtävästi sai Papenin edellisestä käynnistä sen käsityksen, että hitleriläisyys oli taipuvainen myötämielisyyteen katoolisuutta kohtaan. Senjälkeen on tapahtunut paljon sellaista, jonka on täyty-nyt suorastaan loukata Vatikaania, varsinkin Münchenissä sattunut tunnettu selkkaus sekä katoolisen keskustapuolueen kohtalo pappien

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

vangitsemiseen. Tämä kaikki ei kuitenkaan ilmeisesti tehnyt Vatikania taipumattomammaksi hitleriläisten toivomuksille vaan - niino-dolta kuin se tuntuneekin - pikemmin päinvastoin. Tuskinpa erehtyy, jos olettaa että tämä johtuu osaksi siitä, että Saksassa olevat katooliset papit eivät halua mennä vankilaan, ehkä osaksi siitäkin, että kaikessa politiikassaan reaalin Vatikaani on käsittänyt, ettei se jyrkydellä voi muuta kuin vahingoittaa katoolisen kirkon asemaa Saksassa. Vatikaani on tullut vakuutetuksi, että hitleriläisyys joka tapauksessa täyttää tahtonsa. Ja Vatikaani laskee nähtävästi, että se tarjotun konkordaatin kautta saavuttaa katooliselle kirkolle uskonnollisena voimana etuja, jotka ehkä voivat korvata tai joiden ainakin voidaan sanoa korvaavan sen, mitä se valtiollisena tekijänä menettää. Vatikaanilla on jo takanaan Italiassa saatu kokemus, tulos kamppailusta fascismin kanssa.

Papen on, mikäli näyttää, tarjonnut Vatikaanille konkordaattia Saksan valtakunnan kanssa. Tähän saakka on ollut olemassa konkordaatti ainoastaan kolmen osavaltion, nimittäin Preussin, Baijerin ja Badenin kanssa. Katoolisen kirkon toiminta kaikissa muissa Saksan valtakunnan osissa on ollut konkordaattilla järjestämättä ja siis milloin tahansa rajoitettavissa tai vaikeutettavissa. "Reichskonkordat" sensijaan turvaisi katooliselle kirkolle uskonnollisen toimintavapauden koko Saksan valtakunnassa. Etu on tietysti ilmeinen. Tätä vastaan Vatikaanin täytyy luopua katoolilaisten järjestöjen valtiollisesta toiminnasta ja myöskin nuorison kasvatustoiminnasta sikäli kun tämä ei kohdistu uskoon.

Tulos, johon Hitler pyrkii, on sama, minkä fascismit on saavuttanut Italiassa. Nähtävästi hän sen saavuttaa. Paavi ilmeisesti suostuu tai on jo suostunut tarjottuun järjestelyyn ja tekee konkordaatin, joka siis lopettaa katoolisten järjestöjen poliittisen toiminnan - muutenkin jo lakkautetun - ja antaa kirkolle entistä laajemman mahdollisuuden harjoittaa uskonnollista toimintaa. Tämä näyttää olevan kysymyksen ydin. Mitä yksityiskohtia ratkaisuun vielä ehkä sisältyy, siitä ei tällä hetkellä ole tietoa.

Roomassa, heinäkuun 4 päivänä 1933.

H.H.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

Rouussa olevan lähetysten rap. n:o 10.

Ministeri Irsti.

19/10 1933.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ N:o 866.

R o o m a S S A 20 P . N Ä l o k a K U U T A 19 33 .

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
117/162 fac.	33
25/10.33	
5	C10

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportit N:o 10 ja 11.

Lähetystöllä on täten kunnia ohellisina Ministeriölle lähettää Suomen Roomassa olevan lähetystön raportit N:o 10 ja 11 seuraavine otsikkoineen:

Aseidenriisunnan kriissi;

Itävalta - Anschluss - Italia.

Atti

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 10.

Rooma ssa 19 p:nä loka kuuta 1933.

Salainen.

ULKOASIAIN

114/162 (ae.)

33

25/10-33

5 C10

Asia: Aseidenriisunnan kriisi.

Ei näytä olevan epäilystä siitä - vaikka pinnallisesti katsoen voisi olla taipuvainen epäilemään - että Saksan eroaminen aseiden riisuntakonferenssista ja Kansainliitosta tuli yllätyksenä myöskin Italian hallitukselle. Tšekäläinen Saksan suurlähettiläs tiesi siitä ennakolta yhtä vähän. Vielä pari päivää ennen tapusta hän keskusteli aseiden riisuntakysymyksestä jokseenkin toivehikkaasti tavalla, joka osoitti, että hänellä ei vielä ollut takatassussa yllätyksiä päinvastaiseen suuntaan. Huhut, jotka ovat kaikki tietävinään, väittävät Mussolinin lausuneen suurlähettiläs von Hasselin asiasta ilmoitettua ja poistuttua: mutta heidän ovat hulluja. Lie totta tai ei, mutta todettavissa on, että Rooman tärkeimmät lehdet ovat Saksan menettelyä arvostelleet. Sitä on julkisesti sanottu "ennenaikaiseksi", ja tämä on jo paljon, kun on Saksasta kysymys. Kuvaavaa on myöskin, että ulkoministeriön äänenkannattaja tri Gayda artikkelissaan hieman katkerasti arvosteli eräiden valtojen kieltäytymistä hyväksymästä Hendersonin vastusta Saksan hallitukselle. Tätä kieltäytymistä sanoi hän ajankohtaan sopimattomaksi ja huonosti harkituksi, vaikka näiden valtioiden joukossa oli Italian hyvä ystävä Turkkikin.

Palazzo Ghigissä sanottiin minulle suoraan, että Saksan menettely ei ole hyväksyttävissä eikä ollut aiheellinen. Mainitsen nämä seikat jotta ei muuttuisi selviöksi se käsitys, että Saksa

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

tässä toimii salaisessa yhteisymmärryksessä Italian kanssa. On hyvin ymmärrettävää, ettei Hitlerin hallituksen jarrutus aseidenriisuntaasiassa ole italialaisille mieleen. Mussolini on niin paljon ponnistellut kysymyksen johtamiseksi positiiviseen suuntaan, vieläpä maailman lehdistössä julaistussa kirjoituksessa julistanut: "sopimus solmitaan", ettei hän eikä italialaiset yleensä ole miellissään kalikasta, jonka Hitler hänen jalkoihinsa heitti estäen häntä pääsemästä tavoittelemaansa tulokseen. Ei mikään ole fascismille vastenmielisempää kuin epäonnistuminen, kun on julkisesti julistanut johonkin pyrkivänsä ja uskovansa, että tarkoituksen saavuttaakin - mikä muuten on yleisinhimillinen piirre, mutta fascismissa erikoisen jyrkkä. Sitäpaitsi olisi Mussolinille asiallisestikin erittäin tärkeätä saada Saksa tyytymään sille suunnittelemaansa asemaan aseistautumiskysymyksessä. Sillä jos Saksa tavalla tai toisella pääsee toivomuksensa perille, s.o. täyttävauhtia aseistumaan, lähestyy samassa määrässä hetki, jolloin Italia ja Saksa ovat ristiriidassa keskenään. Saksaa ja Saksan oikeuksia on ollut hyvä pelata Ranskaa vastaan, mutta jos Saksa on täysissä aseissa, muodostaa se Italialle vaaran, jonka Mussolini hyvin tuntee, sillä hänellä on hyvin kehittynyt intuitiivinen kyky ja realiteettien käsittämisen lahja suuressa määrässä.

Olen kysynyt huomattavassa asemassa olevilta italialaisilta diplomaateilta: mitä nyt, miten ristiriita selviää? He ovat vastanneet, ettei Italian hallitus enempää kuin muutkaan hallitukset tällä hetkellä voi muodostaa mitään varmaa ohjelmaa toiminnalleen. Ei ole edes menettelytapaa, johon voitaisiin turvautua. Aseidenriisuntakonferenssi: Saksa ei sinne tule; Kansainliitto: Saksa on sieltä lähtenyt; Neljänvallan sopimus: senhän pitää toimia Kansainliiton puitteissa; Ajatus muiden maiden kesken solmittavasta sopimuksesta, joka astuisi voimaan Saksan siihen yhdyttyä: Italian hallitus on ainakin tällä hetkellä tällaista ratkaisua vastaan, koska Saksa sen käsittäisi nöyryyttäväksi diktaattiksi, johon sen olisi sitä vaikeampi alistua, ja näinollen

asia ei saisi mitään ratkaisua vaan jäisi ennalleen epämääräiseksi ajaksi.

Kuvaava on nimenomaan kysymys Neljänvallan sopimuksesta. Aseidenriisunnan nykyisen kriissin alettua, tšekäläiset lehdet heti komeasti kirjoittivat, että nyt nähdään, miten hyvä on tuo sopimus, ja että siihen on turvauduttava. Mutta sitte ne vaikenivat, eikä nyt pariin päivään ole siitä mitään puhuttu. Ymmärrettävää: jos tämä sopimus nyt äkkiä ja ilman sopivia valmisteita pelattaisiin valttina esiin eikä sillä saataisi voittoa, olisi se tietysti vielä ankarampi isku Mussolinin ja Italian prestiishille. Kieltää ei tietysti voi, että juuri tällaista tilaisuutta vartenhan se on synnytetty, kastettu ja kasvatettu ja pitäisi toki olla jo täysi-ikäinen. Pidin erittäin kuvaavana, kun Palazzo Ghigissä minulle nimenomaan aivan luonnollisena seikkana huomautettiin, että sen sopimuksen mukaisen toiminnanhan täytyy tapahtua Kansainliiton puitteissa, ja nähkääs, Ranska on jo siitä nimenomaan huomauttanut. Ja kun kysyin, että, koska Saksa on vielä kaksi vuotta ainakin muodollisesti sidottu Kansainliittoon, eikö tämä seikka ainakin riitä selitykseksi, että Neljänvallan sopimus siis tulisi toteutetuksi Kansainliiton puitteissa, niin näki selvästi, ettei tällä hetkellä ole halua aloittaa sopimuksen mukaista toimintaa.

Italian hallitus ei näinollen tällä hetkellä odota 26 päivänä uudestaan Genevessä alkavilta keskusteluilta tulosta. Pidetään mahdollisena, että uusi lykkäys tulee pakolliseksi. Jos näin käy, ovat tšekäläiset lehdet jälleen tehneet Mussolinille nolon palveluksen - ja tämä seikka Italiassa tapahtuneena osoittaa, mikä hämminki alussa täälläkin vallitsi ja miten yllätettyjä oliin - selittämällä ylpeästi, että juuri M. esitti lykkäystä 26 päivään ja että vaikka tämä aika ei ole pitkä vaikean tilanteen selvittämiseksi, niin saattaa se riittääkin, kun oikeat miehet tarttuvat asiaan. Luonnolliselta tuntuu, ettei 26 päiväk-

si saatane selvyttä, sillä miten voi Saksan hallitus peräytyä yhtään askelta, ennenkuin marraskuun 12 päivän kansanäänestys on sen menettelyn hyväksynyt? Todellakin tällä haavaa on syytä lainata vanha ivallinen diplomaattinen ohjelmalause: on erittäin kiireellisesti odotettava.

Mutta varmaa on, että ulkoministeriöiden ja hallitusten kanslioissa "odotetaan" kiihkoisen kiireesti toimien. Roomassa ollaan kyllä valmiita antamaan Neljänvallan sopimuksen tulla käytäntöön, mutta vasta, kun on ennakolta vakuutauduttu, ettei tule tappiota. Tämän valtin täytyy voittaa, muuten sitä ei lyödä pöytään. Kun poistuin puhuteltavani luota ulkoministeriöstä, sanoi hän: kuka tietää, mitä jo ensi viikko tuo mukanaan?

Ainoa lohdullinen puoli nykyhetken vaarallisessa tilanteessa on, ettei äärimmäistä kriisiä kukaan halua. Tästä on Italian diplomaattikin vakuutettu, ja siihen uskoen se jatkaa ponnistuksiaan. Fascistinen hallitus on välittäjän aseman ottaessaan antanut siksi paljon sitoumuksia Euroopalle ja maailmalle, että sen on miltei pakko onnistua. Paitsi muuta, sen täytyy puhdistautua siitäkkin miehestä mieheen siirtyvästä käsityksestä, että Saksa olisi ollut kriisiä synnyttämättä, jos Italia välittäjätehtävässään olisi päättäväisemmin asettunut toisten kannalle ja siten pelottanut Hitlerin hallitusta jännittämästä jousta liiaksi. Miten olisi käynyt, jos olisi toimittu toisin, se on tietysti kysymys, johon kukaan ei voi vastata. Mutta asiaa harkittaessa älköön unohdettako, että puheenaoleva Hitlerin "tempaus" suoritettiin sisäpoliittisessa tarkoituksessa. Hitlerin kansallissosialismi on Euroopalle vaarallinen senvuoksi, että sen tarkoitusperä on ulkopoliittinen, sen olemisen oikeutus on tappion seuraamusten poistaminen. Sen täytyy riehua ulkopoliitikassa toteuttaakseen itseään, ja sisäinen tilanne vaikuttaa sen ulkopoliittisiin otteisiin enemmän kuin ulkopoliittisen tilanteen realistinen arviointi. Mitenkähän muuten Hitler olisi yhtäkkiä voinut Saksalle tuoda lahjana siltä puuttuvan kalliin kyvyn: realistti-

sen harkintakyvyn suhteissa ulkomaihin ?

Roomassa, 19 p. lokak. 1933.

Atti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

Roumassa olevan lähetysten rap. n:o 11.

Ministeri Artti.

20/10 1933.

Salainen.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 11.

Rooma ssa 20 p:nä loka kuuta 19 33.

ULKOASIAIN	33
14/162 Sap.	
25/10-33	
5	C 10

Asia: Itävalta - Anschluss - Italia.

Että fascistinen hallitus on jyrkästi Anschlussia vastaan, on kaikille tunnettu seikka ja minulla on raporteissani ollut tilaisuus sen toteamiseen. Siitä syystä Italia on kaikin puolin suosinut ja neuvoillaan edistänyt Dollfussin vallassa pysymistä. Sille on tietysti tällöin ollut mieluista, että se omien tärkeitten etujensa mukaisesti toimiessaan, on samalla voinut menettellä täydellisesti sopusoinnussa läntisten suurvaltain, sekä Ranskan että Englannin kanssa. Varsinkin viimeainittu on Italialle tärkeä, minkä helposti käsittää, kun muistaa, mikä merkitys Välimerellä on Englannille ja mikä merkitys Englannilla Välimerellä, jonka molempia portteja ja keskipistettä se pitää hallussaan. Vielä lisäksi tulee se, että Itävallan kysymyksessä on vihdoinkin löytynyt tehtävä, jossa Italia on sopusoinnussa Pikku-ententenkin kanssa. Tällaisia kysymyksiä ei nykyhetki todellakaan tarjoa useita.

Saksan kansallissosialismi on tuottanut ja tuottaa Italialle tässä suhteessa paljon huolta. Ymmärtääkseni ei kuitenkaan niin paljon Hitlerin hallitus kuin hänen joukkonsa. Kun olen täällä tiedustellut, onko Italian hallitus saanut minkäänlaisia vakuutuksia siitä, että Saksa aikoo pitää sormensa irti Itävallasta eikä ryhdy toimintaan Anschlussin hyväksi, on minulle vastattu, että niitä ei ole muodollisesti. Fascistinen hallitus on kyllä useaan

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

otteeseen Berlinin hallitukselle ilmoittanut olevansa Anschlussia vastaan ja neuvonut Saksaa olemaan halpamaisesti ahdistamatta pientä valtiota. Mutta, näin sanottiin: vaikeus on siinä, että Saksassa periferia on haluton tottelemaan keskushallitusta. Toisin sanoen tämä merkitsee, ettei Italian hallitus voi tuntea itseään rauhalliseksi Itävallan kohtalosta. Ei myöskään ole suorastaan vastaansanottu, kun olen kertonut Saksan ja Itävallan olojen hyviltä tuntijoilta kuulleen, että sittenkin huolimatta Saksasta Wieniin paenneitten rikkaitten juutalaisten avustuksesta, huolimatta länsivaltain myötävaikutuksesta, Dollfussin hallituksen päivät ovat luetut, milloin Saksan ja Itävallan kansallissosialismi tahoo. Anschluss on, niin vakuutetaan, kypsä hedelmä, jonka Saksa pudottaa, milloin haluaa. Kysymys on vain siitä, kannattaako sen tämän kypsän hedelmän poimiakseen tuhjata ristiriitaan muun maailman kanssa voimat, jotka se tarvitsisi toisiin, sille asiallisesti ja aineellisesti tärkeämpiin kysymyksiin, sanokaamme esim. siirtomaakysymykseen. Saksan nykyisetkin johtajat epäilemättä ymmärtävät, ettei tuo kannata, mutta juuri kyvyttömyydestä saada periferia tottelemaan johtuu, että Saksa Itävallankin vuoksi on joutunut täydellisesti eristettyyn asemaan. Selvää on, ettei tämä tulos loppujen lopuksi ole niinkään vastenmielistä Italialle, vaikka fascistinen hallitus rauhan vuoksi ja Europan kohtalosta huolestuneena tekeekin kaikkensa säilyttääkseen Saksan yhteistoiminnassa ja saadakseen tämän häiriökeskuksen pysymään muiden suurvaltain rauhallisen vaikutuksen ja kontrollin alaisuudessa. Saa olla aivan vakuutettu siitä, että Mussolini tässä suhteessa oikein arvioi Italian edut ja että hän samalla syvästi ymmärtää Europan vaaranalaisuuden.

Italialle Itävalta on nyt tärkein puskurivaltio. Jos se joutuisi Saksaan yhdistetyksi, saisi Italia heti välittömästi tuntea Saksan painostusta Adrianmerellä ja Tyrolissa. Ja samalla purkaisi Saksa muurin, joka estää sen välitöntä vaikutusta Balkanilla. Molemmat nämä tulokset ovat Italialle yhtä vähän toivot-

tavia. Adrianmerellä on Jugoslavia jo Italialle liikaa. Balkani ja läheinen itä heikosti kehittyneine teollisuusineen on ainoa luonnollinen ja läheinen taloudellinen vaikutusalue, mitä Itali-alla on, joten on selvää, että se tekee mitä voi estääkseen Saksaan jälleen kohdistamasta tarmoaan pyrkiäkseen itään. Tämä vastakohtaisuus Saksaan ja Italian oleellisissa eduissa on niin peittelemättömästi täällä tunnustettu, että se on voinut tulla poliittisessa kirjallisuudessakin julkisesti käsitellyksi Saksalle sangen vähän ystävällisessä hengessä.

Fascismille Dollfussin ponnistukset Itävallan pitämiseksi erillään Saksasta ovat sitä kiit^{nt}oisampia, kun Dollfuss on osoit-
tanut suunnittelevansa Itävallan sisäpolitiikan ja taloudellisen politiikan järjestämistä tavalla, josta fascismi löytää omia op-
pejaan. Mutta sittenkin painopiste Italian kannalta katsoen on itsenäisen Itävallan suurpoliittisessa merkityksessä Italialle. Täl-
tä kannalta on helposti käsitettävissä myöskin Italian kauppapo-
litiikka Itävallan suhteen ja ne huomattavat edut, joita Italia eräissä suhteissa on Itävallalle myöntänyt, edut, jotka ovat tunnetulla tavalla haitallisesti koskeneet myöskin Suomen ja Ita-
lian kauppavaihdon kehitykseen.

Roomassa, 20 p. lokak. 1933.

Atti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

6
Koumassa olevan lähetystön rap. n:o 12.

Ministeriotti.

24/10 1983.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 880.

Rooma SSA 24 P:nä loka KUUTA 19 33.

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti N:o 12.

Lähetystöllä on täten kunnia ohellisena Ministeriölle lähettää Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti N:o 12, jonka otsikkoja on:

Italia ja Neuvostoliitto.

Atti

15/162/ho	23
30/10-33	2
5	C10

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 12.

Rooma ssa 24 p:nä loka kuuta 1933.

Salainen.

ULKOASIAIN	
15/162/ae.	33
20/10-33	
5	10

Asia: Italia ja Neuvostoliitto.

Mussolinin Venäjänpolitiikalta ei voida kieltää johdonmukaisuutta. Siitä saakka kun hän solmi ensimmäisen, aikanaan huomiota herättäneen ja Suomenkin sopimussuhteisiin itäisen naapurinsa kanssa vaikuttaneen kauppasopimuksen Italian ja Neuvostoliiton välillä, on Italia johdonmukaisesti toisaalta pysynyt poissa kaikesta, mikä sovjettilainen epäluuloisuus saattoi käsittää sitä vastaan suunnatun ryhmittymisen oireeksi, ja toisaalta pyrkinyt säilyttämään neuvostohallitusta yhteistoiminnassa muun maailman kanssa. Raporttieni lukijoille ei ole tuntematonta, että tätä politiikkaa on määrännyt nimenomainen tahto vastustaa neuvostohallituksen eristämistä ja jos mahdollista, siten hiljalleen lievittää sen ja porvarillisen maailman välistä ristiriitaa. Onko tämä ristiriita tosiasiallisesti lievennettävissä muuta kuin näennäisesti, on toinen kysymys, josta minulla on kielteinen käsitys. Bolshhevikinen Venäjän hallitus ottaa kyllä vastaan jokaisen tilaisuuden ajan voittamiseen järjestääkseen sekasortoista valtakuntaansa jotta siitä tulisi joskus ehkä tarvittava voimakas maailmanvallankumouksen ase, mutta kieltämättömässä menestyksessään käyttäessään kaikkia mahdollisia sopimuskeinoja saadakseen ei ainoastaan rauhaa vaan myös rahaa porvarilliselta maailmalta, se ei ole periaatteestaan ollenkaan tinkinyt. Jos kuitenkin jättää tulevaisuutta koskevat olettamuk-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

set syrjään ja rajoittuu nykyhetken tarkasteluun, havaitsee kiel-
tämättä, että Mussolinin politiikka on ollut sikäli oikea, että
vihdoin neuvostovallan sitkeimmätkin vastustajat, taloudellisen elä-
män kehityksen määräämistä sisäisistä syistä ja osaksi, kuten
Amerikka, Kaukaisen idän poliittisten olojen vuoksi, osaksi, ku-
ten Ranska, Europan politiikan viimeisten vaiheiden vuoksi ^{ovat} näh-
neet parhaaksi astua yhteistoimintaan perustuvan politiikan tiel-
le, jota Mussolini on noudattanut.

Tulkoon tässä mainituksi, että Mussolini on sovelluttanut
ja sovelluttaa Saksaan, varsinkin Hitlerin Saksaan, samaa poli-
tiikkaa, jonka määrää halu säilyttää kosketus, olla sallimatta
eristäytymistä. Silloin 20-luvun alkupuoliskolla oli neuvostolai-
nen Venäjä suurin uhka Euroopan rauhalle, nyt muodostaa Saksa
tämän uhan. Mussolini ei nyt halua päästää Saksaa irti yhteis-
toiminnasta toisten kanssa, vaikutuksesta, joka toivottavasti hil-
jalleen lievittää kostoatteen innoittaman Saksan ja toisten ris-
tiriitaa.

Luonnollisesti ovat Mussolinin Venäjänpolitiikkaan vaikutta-
neet myöskin talouspoliittiset ja kaupalliset näkökohdat. Oman
maan taloudelliset vaikeudet ovat pakottaneet säilyttämään neu-
vostomarkkinat, sillä pientäkään ostajaa ei sovi hyleksiä, ja
niitä sitoumuksia, joihin Italiankin on kauppaluoton muodossa
täytynyt alistua, puolestaa tämä seikka sekä mahdollisuus, että
vähemmän merkittävästä ostajasta saattaa ehkä vielä tulla suuri-
kin. Venäjän raaka-ainelähteet ovat Italialle tärkeät. Samoin on
Italian otettava huomioon, että Venäjä suureksi osaksi kuuluu
siihen Läheisen idän talousalueeseen, joka Italialle on mitä
suuriarvoisin. Käytännölliset näkökohdat siis voimakkaasti pakoi-
tavat Mussolini^ä pysymään sillä linjalla, jota yleispoliittinen
harkinta vaatii noudattamaan.

Viimeinen näkyvä tulos tästä politiikasta oli viime syys-
kuun 2 päivänä Roomassa allekirjoitettu "ystävyyss-, hyökkäämättö-

myys- ja puolueettomuussopimus". Se oli pitkällisten neuvottelujen tulos, neuvostohallituksen kannalta sillä kieltämättä oli päämerkityksenä sen epävarmuuden tunteen rauhoittaminen, jonka "Neljänvallan sopimus" oli synnyttänyt. Sovjet on ennenkin vaatinut ja saanut tällaisia rauhoittavia sopimuksia. Locarnon sopimusta seurasi Saksan ja sovjetin välinen n.s. Berlinin sopimus vuodelta 1926 sekä Saksan Kansainliittoon yhtyessään tekemä varaus liittosopimuksen sanktsiooniartiklan suhteen. Neljänvallan sopimuksen vuoksi ei sovjetin olisi tarvinnut olla levoton vaan olisi voinut tuntea itsensä turvalliseksi tietäen Mussolinin käytännössä osoittaman ajatustavan, mutta kun tuo sopimus kerran oli Venäjällä selitetty sillä tavalla, että se saattoi sisältää sitä vastaan suunnatun tai sitä vastaan käytettävän ryhmittymisen, oli luonnollista, että sovjet vaati juuri Italialta sopimustakeita.

Epäilemätöntä on, että Italian hallitukseen vaikutti myöskin Ranskan uusi sovjetinkosinta. Italialaiset eivät ole sokeita sille seikalle, että sovjet on millä hetkellä hyvänsä valmis lykkäämään syrjään entiset ystävänsä, jos sille vain raicitetaan Ranskan valtionpankin kultakellarien ovia. Saksan ja sovjetin suhteiden perinpohjainen kylmeneminen lisäksi työnsi sovjetia Ranskaa ja sen liittolaisia kohti. Kun ei Italia voi rahalla kilpailla sovjetin ystävydestä, täytyy sen kilpailla ainakin sopimuksilla. Kuvaavaa oli, että Italian ja sovjetin uusi sopimus allekirjoitettiin ja julkaistiin nimenomaan silloin, kun Herriot oli juhlittavana Moskovassa, tuolla matkalla, jonka kulku ja ne seuraukset, jotka ainakin toistaiseksi ovat julkisesti havaittavissa, ovat olleet enemmän hymyilyttävää kuin vakavaa laatua.

Sopimuksen merkitystä paisutettiin Italiassa tavattomasti ja nimenomaan väitettiin, että se menee pitemmälle kuin Ranskan sovjetin kanssa vähän aikaisemmin solmima sopimus. Ehkä on sopimuksen sisällölläkin vielä jonkinverran mielenkiintoa, niin että on syytä ottaa se tähän.

1 artikla. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat olemaan ryhtymättä toisiaan vastaan, joko yksin tai yhdessä yhden tai useamman kolmannen vallan kanssa, sotaan tai minkäänlaiseen hyökkäykseen maalla, merellä tai ilmassa sekä kunnioittamaan toisen yliherruuden alaisten alueiden koskemattomuutta.

2 artikla. Jos toinen sopimuspuolista joutuu hyökkäyksen kohteeksi yhden tai useamman kolmannen vallan puolelta, toinen sopimuspuoli sitoutuu noudattamaan puolueettomuutta koko ajan, minkä ristiriita kestää. - Jos toinen sopimuspuolista ryhtyy hyökkäykseen kolmatta valtaa vastaan, toinen sopimuspuoli voi ilman ennakkoilmoitusta sanoa irti tämän sopimuksen.

3 artikla. Kumpikin sopimuspuoli sitoutuu koko siks i ajaksi, minkä tämä sopimus on voimassa, olemaan yhtymättä mihinkään kansainväliseen yritykseen, jonka käytännöllisenä tarkoituksena on estää toisen sopimuspuolen tavara-in osto tai tavara-in myynti ja luottojen myöntäminen sille, sekä olemaan ryhtymättä mihinkään toimenpiteisiin, jonka tarkoituksena on toisen sopimuspuolen ulkomaisen kaupan sulkeminen.

4 artikla. Sopimuspuolet sitoutuvat olemaan yhtymättä mihinkään poliittis- tai taloudellisuontoiseen yritykseen tai mihinkään ryhmytykseen, jotka voisivat olla suunnattuja toista sopimuspuolta vastaan.

5 artikla. Edellisissä artikloissa lausutut sitoumukset eivät voi millään tavalla rajoittaa tai muuttaa oikeuksia tai velvoutuksia, jotka jommallekummalle sopimuspuolelle johtuvat ennen tämän sopimuksen voimaantuloa solmituista sopimuksista, samalla kun kumpikin sopimuspuoli tämän artiklan kautta selittää, ettei mihinkään niitä sitova sopimus tuota niille velvollisuutta ottamaan osaa kolmannen vallan taholta tulevaan hyökkäykseen.

6 artikla. Sopimuspuolet sitoutuvat alistamaan sovintomenettelyyn kysymykset, jotka niiden välillä voivat esiintyä ja joita ei ole voitu ratkaista tavallista diplomaattista tietä.

7 artikla. Tämä sopimus, jonka italiankielinen ja venäjänkielinen teksti ovat yhtä todistusvoimaiset, ratifioidaan ja ratifikaatiot vaihdetaan Moskovassa. Se tulee voimaan ratifikaatioiden vaihtopäivänä ja on voimassa kunnan vuosi on kulunut siitä päivästä, jolloin toinen sopimuspuolista on ilmoittanut sionsa sen irti. Tällainen ilmoittaminen ei kuitenkaan voi tapahtua ennenkuin viisi vuotta on kulunut tämän sopimuksen voimaantulosta. -

Edellä sanottiin, että italialaiset lehdet koettivat alleviivata sopimuksen suurta merkitystä. Niinkuin lukija havaitsee, ei se kuitenkaan sisällöltään ole erikoisen merkittävä muuta kuin ehkä taloudellista hyökkäämättömyyttä koskevilta kohdiltaan. Mussolini itse on tietysti täysin selvillä sopimuksen todellisesta arvosta. Tiedän varmaan, että hän olisi tahtonut sitä eräässä suhteessa laajentaa, mutta hänen toivomuksensa jäi toteuttamatta samoin kuin hänkään ei suostunut erääseen lisäykseen, jota sovjet siihen tahtoi.

Sovjet nimittäin koetti sisällyttää sopimukseen myöskin hyökkääjän määrittelyn, mutta siihen ei suostuttu, sillä Italiahan on yleensä pysynyt erillään näistä määrittelyistä. On olemassa sellainen käsitys, että Mussolini on hyökkääjän määrittelemistä välttänyt pitäen silmällä Balkanin politiikkaa ja niitä sopimuksia, joilla sen maanosan sisäistä rauhaa koetetaan turvata. Hän on toivonut, niin on väitetty, että hänen sovjetin kanssa solmimansa sopimus kelpaisi malliksi Balkanilla, ja juuri siitä syystä hyökkääjän määrittelemisen olisi ollut vaarallinen, sillä Balkanilla se määrittely on vaikea. Kiintoisampi on se, mitä Mussolini itse tahtoi sopimukseen. Hän koetti saada siihen samanlaisen kohdan, joka on Turkin ja sovjetin ystävyyssovimuksessa ja säättää, etteivät sopimuspuolet toisilleen ilmoittamatta saa tehdä sopimuksia eräiden määrättyjen muiden maiden kanssa. Turkin kanssa sovjet on tähän sitoutunut, mitä tulee naapuri-

maihin ja Saksaan ja Ranskaan. Voi ymmärtää, että Italian politiikalle olisi ollut mieluista päästä ajoissa selville esisistä, mitä sovjet aikoo sopia Ranskan kanssa. Mutta sovjet ei tähän suostunut vaan säilytti kätensä siinä suhteessa vapaina, ja niin oli Mussolini pakotettu luopumaan suunnitelmasta, joka hänen omien sanojensa mukaan olisi antanut sopimukseksi erikoisen merkityksen sensijaan, että se nykyisessä muodossaan sisältää banaalia seikkoja, joita on missä hyvässä hyvässä sopimuksessa.

Tällä hetkellä Italialla ei liene mitään erikoisempaa tekeillä neuvostohallituksen kanssa.

Roomassan 24 p. lokak. 1933.

Atte

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

Rouussa oleva lähetysten raportti: n:o 13.

Ministeri: A. H.

31/10 1933.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 887.

Rooma SSA 31 P:nä loka KUUTA 19 33.

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti N:o 13.

Lähetystöllä on täten kunnia ohellisena Minis-
teriölle lähettää Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti
N:o 13, jonka otsikkona on:

Italia ja Balkani.

Atti

ULKOASIAINMINISTERIÖ		35
18/103 fac.		
4/u-33		
5	C10	

Salainen.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 13.

Rooma ssa 31 p:nä loka kuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
18/103 fac.	83
9/11.33	
5	C10

Asia: Italia ja Balkani.

Italian hallitus seuraa luonnollisesti mitä suurimmalla tarkkuudella Balkanin tapahtumia. Sitä seikkaa, etteivät italialaiset valtiomiehet ole kiiruhtaneet ottamaan osaa tämän syksyn balkanilaiseen vierailukampanjaan, ei pidä käsittää osoitukseksi kiinnostuksen puutteesta.

Kesällä kävi Tewfik Rushdi Bey Roomassa. Pätarkoituksena hänellä oli tehdä selkoa Turkin hallituksen toimintasuunnitelmasta Balkanilla ja saada sille Italian hiljainen suostumus. Tämä politiikka, joka tapahtuu Turkin, Kreikan ja Italian ystävyiden merkeissä, ei ole Italialle vastenmielinen. Yritykset johdattaa myöskin Bulgaria samaan ryhmään sopeutuvat erinomaisesti Italian tarkoituseriin. Myös Bulgaria nurjamielisyydessään Pikku-ententeen kuuluvia naapureitaan kohtaan on taipuvainen suosimaan fascistista hallitusta, koska sen tunnettu kanta rauhansopimusten revisiokysymyksessä myöskin on Sofian mieleen.

Balkanin laajaa yhteistoimintasuunnitelmaa Italia ei liioin vastusta ainakaan niin kauan kuin johtoasema siinä on Turkilla ja Kreikalla. Mustanmeren sopimus, joka myöskin silloin tällöin tuikahtaa esiin, vaikka toistaiseksi epämääräisenä, ei Italiaa hermostuta. Se on etupäässä sisäinen kysymys Turkin, Venäjän, Romanian, Bulgarian ja välillisesti Kreikan kesken, siis

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

maiden, joiden kanssa Italia yleensä on erinomaisissa suhteissa, Romanian kanssa n.s. normaalissa hyvissä suhteissa. Siihen liittyy kyllä myöskin kysymys "salmista", mutta sikäli kun Turkki saa muut suurvallat suostumaan sen järjestämiseen toivomallaan tavalla, ei Italialla ole mitään syytä vastustaa. Lisäsihän se vain Italian ystävän, Turkin, arvovaltaa noilla kansainvälisesti niin tärkeillä vesillä.

Konkunverran on tilanne Italian kannalta muuttunut sen jälkeen, kun Pikku-entente tämän syksyn aikana on astunut esittämään niin aktiivista osaa Balkanilla. Italia ei enää ole aivan yhtä rauhallinen, vaikkei se millään tavalla ole julkisesti osoittanut huomanneensa, että tilanne uhkaa muuttua. Suurvallat, varsinkin Ranska, ovat kyllä jättäneet Balkanin "portin" Itävallan tavallaan Italian "suojelukseen" mitä Hitlerin Saksan pyrkimysten vastustamiseen tulee. Mutta tämä ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että Italia olisi siten saanut koko Balkanin kiis-^{on} tämättömään vaikutusvaltaansa. Poliittinen peli Balkanilla /tällä hetkellä erinomaisen sekava. Maaperän tunnusteluja, toimintayrityksiä on todettu, mutta vielä on mahdoton nähdä, mihin suuntaan kehitys kulkee. Ilmeistä on joka tapauksessa, että Balkanin kolme vuotta vanhalle yhteistoimintapyrkimykselle nyt koetetaan Pikku-ententen taholta antaa uutta väritystä.

Virallisesti on yhä kysymys "Balkanin Locarnosta", Balkanin valtioiden yhteissopimuksesta. Se loisi valtioryhmän, joka ei olisi enää varsin halveksittava Neljänvallan ryhmän vastapainonakaan, varsinkaan Pikku-ententen saadessa sen vaikutusvaltaansa. Ja kun ei tiedä, mihin Hitler Saksan johtaa, on ranskalaisen ryhmittymisen mielestä hyvä järjestää Balkani ajoissa. Italian vaikutus Balkanilla olisi myöskin, ellei ehkäistävä, niin ainakin penta-^{va} valvonnan alaiseksi. Ajankohta oli monessa suhteessa lupaava, myöskin sen vuoksi, että Turkki on osoittanut hieman närkeästyneensä Neljänvallan sopimuksesta, mitä saattoi pitää yhtymäkoh-^{ta} tana sen ja Pikku-ententen ja Puolan kesken.

Kun keskustele Romanialaisen diplomaatin kanssa siitä, mi-

tä Balkanilla nyt puuhataan, selittää hän, että toiminta yhä kulkee kolmen vuoden vanhaa linjaa yhteistoiminnan merkeissä. Italialainen diplomaatti sanoo suoraan, että kilpaillaan siitä, mille puolelle Bulgaria saadaks taivutetuksi, länteenkö päin, Pikku-ententen puoleen, vaiko itäänpäin Turkin suuntaan. Eräissä tällaisessa keskustelussa italialaisen kanssa kysyin suorastaan: teille, italialaisille, ei tämä Pikku-ententen aloittama Bulgarian kosinta tietysti ole erityisesti mieleen? Hän vaikeni hetken miettiäkseen, mitä vastaisi, ja sanoi: Turkki on kovin epäluuloinen. Tämä vastaus oli riittävän kuvaava. Läntisellä suunnalla on takimmaisena Ranska, itäisellä suunnalla Italia, mutta kumpikin piiloutuu päänyttelijäinsä selän taakse. Italialla on etumatkaa ja sillä on vielä Pikku-ententen keskeinä apulaisena Unkari, joka myöskin on tänä syksynä erityisesti muistanut balkanilaisia ystäviään. Italia ei siis ole osoittanut tulleensa hälyytetyksi. Sillä on syytä vielä luottaa ystäviinsä Balkanilla eikä vähimmin siihen etuun, että Bulgaria voidaan lähinnä lukea niihin, niin tarkkaan kuin se onkin huolehtinut eristyneisyydestään. Kun bulgarialaisen kanssa keskusteleen Balkanin diplomaattisesta pelistä, ei kuitenkaan salata sitä, että Bulgarian on yhtä vaikea lähentyä kumpaakin ryhmää. Molemmissa on valtio, jonka kanssa se voisi sopia, ja toinen valtio, josta sen eroittaa syvä ristiriita: Turkin kanssa voisi ajatella sovintoa, mutta se on vaikeasti saavutettavissa Kreikan kanssa, Romanian kanssa ei ole mahdotonta hyvällä tahdolla päästä yhteisymmärrykseen, mutta Jugoslaviaa koko Bulgaria vihaa.

Italian toiminta Balkanilla riippuu siitä, mihin suuntaan asiat siellä kehittyvät. Toimettomaksi se ei jää. Se on viime aikojen kiihdyttänyt ulkopoliittista aktiviteettiaan erittäin innokkaasti pannen rautoja tulee niin paljon, että voi pelätä hetken tulevan, jolloin niitä on vaikea hoitaa, mutta se ei missään tapauksessa voi olla toimeton Balkanilla.

Roomassa, 31 p. lokak. 1933.

Ami

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *D.*

OSASTO: *C10*

ASIA: _____

Roumassa olevan lähetystön rap. n:o 14.

Ministeri Insi.

8/4 1933.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 907.

Rooma SSA 8 P: NÄ marras KUUTA 19: 33.

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	20/163 h.	33
15/11-33		
5	C10	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti N:o 14.

Lähetystöllä on täten kunnia Ministeriölle lähettää Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti N:o 14, jonka otsikkona on:

Mussolini ja Hitlerin hallitus.

Mle

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 14.

Rooma ssa 8 p:nä marras kuuta 19 33.

ULKOASIAIN	20/163 mc.	33
	15/11.33	
	5 0/10	

Asia: Mussolini ja Hitlerin hallitus.

Göring on jälleen lentänyt Roomaan. Hän oli täällä tois-
sapäivänä ja eilen (6 ja 7 marrask.) ja lentää tänään ta-
kaisin. Pitkiä keskusteluja Mussolinin kanssa, Italian hallituk-
sen eilen tarjoama päivällinen, jossa oli noin 90 henkeä läs-
nä. Tarkoitus ja tulos ?

Göring toi mukanaan Mussolinille osoitetun kirjeen Adolf
Hitleriltä. Kirjeessä kiitettiin Mussolinia hänen toiminnastaan
kansainvälisten suhteitten saattamiseksi järjestykseen sekä teh-
tiin selkoa Saksan hallituksen kannasta aseiden supistamiskysy-
myksessä. Matkan on aiheuttanut Saksan hallituksen halu päästä
eristyksestään. Mussolinin välittäjäasema ja tunnettu periaatteel-
lisesti suopea kanta Saksan suhteen on aiheuttanut kääntymisen
hänen puoleensa. Minne muualle Saksan hallitus lähtisi, kun ei
Ranska ole ottanut vastaan tarjousta suoranaisista keskusteluis-
ta ?

Göringin matkan edellytykset olivat huonot, sillä Mussoli-
ni on Saksan menettelystä loukkautunut enemmän kuin ehkä on
luultukaan. Vähän ennen Göringin tuloa on täällä tapahtunut eräs
keskustelu, jossa Mussolini on hämmästyttävän selvästi tuonut
esille kantansa ja ajatuksensa Saksan hallituksen menettelystä.
Hän on lausunut: "Saksa on särkenyt kaikki akkunat ja toivoo

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

nyt, että minä ryhtyisin niitä korjaamaan". Ja vähän myöhemmin: "Saksa on torpedoinut sekä aseiden supistamiskysymyksen että Kansainliiton, vieläpä Neljänvallan sopimuksenkin". Ja edelleen hän selvitti kantaansa sanomalla: "Olen tietysti edelleen sitä mieltä, että Saksalla on oikeus tasa-arvoisuuteen, mutta se tahtoo marssia eteenpäin nopeammin kuin olosuhteet sallivat."

Myöskin Itävallan kysymystä kosketettiin samassa keskustelussa ja siitä Mussolini sanoi: "Jos ottaisin käteni pois Itävalasta, olisivat natsit siellä 24 tunnin kuluessa".

Göringin tehtäväksi annettu yritys saada jälleen keskustelut alkamaan ei siis ole helppo. Onko hänen käyntinsä vielä todellinen Canossamatka, on liian aikaista sanoa, mutta jotain sensuuntaista näyttää olevan kysymyksessä. Tuloksista on tietysti ennen aikaista puhua, ja ne tuskin ovatkaan aivan pikaisesti nähtävissä. Puhuttelin eilen Giornale d'Italian päätoimittajaa, joka, kuten tunnettua, on Palazzo Ghigin mies, ja hänen ajatuksensa oli kielteinen, mikäli pikaisesti saavutettavia tuloksia odotetaan. Mutta vielä on aikaa joulukuun 4:nteen päivään.

Roomassa, 8 p. marrask. 1933.

Atti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: _____

Romassa oleva lähetystön rap. n:o 15.

Ministeri Antti.

9/11 1933.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 908.

Rooma SSA 9 P:Ä marras KUUTA 1933.

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
21	163	83
157	11	33
5	C 10	

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti N:o 15.

Lähetystöllä on täten kunnia ohellisena Ministeri-
öille lähettää Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti
N:o 15, jonka otsikkona on:

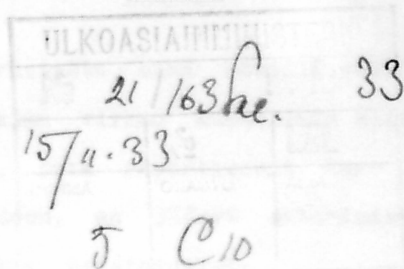
Italian puolustuslaitos Mussolinin välittömässä johdossa.

Hele.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 15.

Rooma ssa 9 p:nä marras kuuta 1933.

Asia: Italian puolustuslaitos Mussolinin välittömässä johdossa.

Viime vuoden syyskuun 26 päivänä päivätyssä raportissani kerroin huhuista, joita jo oli jonkun aikaa Roomassa kierrellyt väittäen, että Mussolinin käsiin yhdistettäisiin Italian puolustuslaitoksen kaikkien kolmen ministeriön ylin johto. Mainitsin silloin myöskin fascistipiireistä kuulemani selityksen tähän toimenpiteeseen, nimittäin että fascismin johtajan-pääministerin käsiin tahdottaisiin ajoissa keskittää kaikki valta senkin varalta, että tulisi tarpeelliseksi täyttää Mussolinin paikka jollakin toisella. Kun tällä uudella miehellä, kuka se sitten olisikin, siten olisi käsissään armeijan, laivaston ja ilmavoimain johto, olisi sitä vähemmän vaaraa, että joku toinen itseään ansioikkaampana pitävä henkilö alkaisi kilpailla. Valittu olisi ilman muuta herra maassa.

Nyt on saatu todeta, että huhu, josta silloin raportoin, oli tosi, sillä yhdistäminen on tapahtunut. T.k. 6 päivänä ilmailuministeri Balbo ja meriministeri Sirianni saivat "pyynnöstään" eron viroistaan ja Mussolini, joka ennestään on sotaministeri, otti ministeriöt johtoonsa. Ministeriöt säilytetään kyllä eikä vielä ainakaan ole tapahtunut niiden toiminnassa muutoksia. Jos niitä muutoksia ajetaan, niinkuin jotkut huhut myöskin ovat kertoneet, on tietysti nyt vasta tullut aika niitä tehokkaasti suunnitella.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Niin ollen ei vielä ole myöskään perustettu eikä hevillä voitukaan perustaa sotavoimain ylitarkastajan virkaa Mussolinin alaiseksi yhteiselimeksi. Kenraali Bonzani, jota raportissani kerroin mainittavan ehdokkaana tähän toimeen, on jäänyt sotaministeriön yleisesikunnan päälliköksi ainakin toistaiseksi.

Huhut olivat aivan viimeisinä aikoina uudestaan virinneet, mikä näkyy siitä, että Suomenkin lehtiin oli t.k. 2 päivänä saapunut niitä koskeva osittain erheellinen sähkösanoma. Mutta sittenkin tuli ratkaisu, ~~Äkkiä~~ ja odottamatta kuten tavallisesti Mussolinin ryhtyessä johonkin tärkeään. Sotaministeriön alivaltiosihteeri kenraali Baistrocchi, siis Mussolinin lähin mies siinä ministeriössä, kertoi ottaessani hänen kanssaan tapahtuneen muutoksen puheeksi, ettei hän ollut tiennyt, että ratkaisu oli tapahtunut, ennenkuin se oli julaistu. Hän ~~tiesi~~^{luulen}, etteivät ministerit itsekään edeltäkään tienneet kohtalonsa olevan lopullisessa ratkaisuvaihteessa. Tämä tuntui minusta uskomattomalta, jonka vuoksi kysyin, tarkoittiko hän todellakin, etteivät Balbo ja Sirianni olleet saaneet edeltäkään tietää, että ratkaisu oli valmis, johon hän vastasi niin käyneen. Hän näytti samalla alkavan pelätä, että hänen sanoihinsa oli ehkä sisältynyt hieman arvostelua, sillä hän kiiruhti lisäämään: ja hyvä on, että päätökset tehdään sillä tavalla.

Luonnollisesti tätä ei ole siten ymmärrettävä, etteivät asianomaiset olisi tienneet huhuista, jotka kertoivat näistä aikeista. Keskittäin esim. erään ranskalaisen lehden kirjeenvaihtaja, puhuessaan siitä, että Mussolini pitää viisaana siirtää vaatimattomampiin palkkoihin miehiä, jotka näyttävät alkavan kasvaa ja paisua, mainitsi Grandin toista vuotta sitten tapahtuneen siirron suurlähettilääksi Lontooseen ja lisäsi että Balbokin ehkä joutuu siirtymään syrjään. Sirianni on vähäpätöinen mies, mutta sitä ei ole Balbo. Eräistä merkeistä päättäen luopuminen ilmavoimista, joiden päällikkönä hän on niin kaukana voittoja saavuttanut ja uusia merkittäviä retkiä suunnit-

teli, oli hänelle isku. Hän jäi esim. mielenosoituksellisesti pois tilaisuuksista, joissa hänen muuten olisi pitänyt olla. Sain tästä sattumalta huvittavan todistuksen. Kenraali Östermanin käynnin ohjelmaan oli otettu päivällinen lähetystössä, mutta se täytyi muuttaa aamiaiseksi senvuoksi, että samaksi illaksi tuli Mussolinin Göringille tarjoama päivällinen. Olin kutsunut Balbon ilmailuministerinä eikä hän ollut vastannut. Ulkoministeriössä huomautin tästä, jolloin puhuttelemani seremoniaosaston virkamies soitti ilmailuministeriöön. Tällöin syntyi seuraava keskustelu, jonka toisen puolen kuulin ja toisen saatoin helposti arvata: Tuleeko H.Y. Balbo Suomen lähettilään aamiaisille? - Ei, eikä päivällisille myöskään. - Eikö hän tule Italian hallituksen päivällisille? - Ei, ja missä ominaisuudessa hän tulisi? - Ilma-marsalkkana (come Maresciallo dell'Aria). - Hän ei tule.

Alussa mainitsemassani viimevuotisessa raportissani kerroin myöskin huhujen tietävän, että Balbolle oli varattu korkea paikka siirtomaiden hallinnossa. Tämä tieto on toteutunut, sillä hänet on nimitetty Libyan kuvernööriksi. Sirianni joutui erään teollisuuslaitoksen johtoon. Samalla nimitettiin amiraali Cavagnari meriministeriön alivaltiosihteeriksi ja kenraali Valle ilmailuministeriön alivaltiosihteeriksi. Edellinen on syntynyt 1876 ja on kokenut meriupseeri. Hän johti 1932 Shanghaihin lähetettyä italialaista laivastoa ja nyt viimeksi toimi uusien risteilijäin hyväksymiskomission puheenjohtajana. Kenraali Valle on syntynyt 1887. Hän otti osaa Balbon johtamaan Brasilian lentoretkeen 1930-31 ja oli viimeksi ilmavoimain yliesikunnan päällikkö.

Balbo kuuluu fascismin kvadrumviireihin, ja hänellä on senkautta erittäin huomattu asema puolueessa. Hän on toiminut ilmavoimissa vuoden 1926 kesäkuusta, ensin vuoteen 1929 alivaltiosihteerinä, senjälkeen ministerinä. Sirianni oli meriministeriön alivaltiosihteerinä vuosina 1925-29, jolloin hänkin siirtyi

ministeriksi.

Fascistinen sanomalehdistö selittää vallan keskitystä pääministerin käsiin välttämättömyydellä yhdenmukaistuttaa puolustuslaitoksen kolmen eri osaston johto. On saatettava tasapainoon ja sopusointuun eri aselajien moninainen toiminta.

Roomassa, 9 p. marrask. 1933.

Antti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 810.

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Artti.

Ankara 10/12-33.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ N:o 1132.

R O O M A S S A 18 P: NÄ J O U L U K U U T A 19 33 .

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
26/164 Sal D. 13 33		
27/12-33	5 -	LML 1
PÄÄLLÄ	OSASTO	ADIA
5.	810.	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-Lähetystön raportti N:o 16.

Lähetystöllä on täten kunnia ohellisena Ministeriölle lähettää Suomen Roomassa olevan Lähetystön raportti N:o 16, jonka otsikkona on:

Fascistisen metsänhoitomiliisin tehtävät ja aikaansaannokset.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 16:

A n k a r a s s a 10 p:nä joulukuuta 1933. 27/12-33 - LML -

KANSAINVAIKKUSTO		
26/164 Sal. 1933		
1933	12	27
5.	610.	

Asia: Fascistisen metsänhoitomiliisin
tehtävät ja aikaansaannokset.

Fascismin miliisijärjestö (Kansallisen turvallisuuden vapaaehtoinen miliisi) jakaantuu useihin erikoisosastoihin, niinkuin olen ennen selostanut (viime syksynä lähetetty selostus fascistisesta valtiojärjestelmästä). Yksi näistä on metsänhoitomiliisi (Milizia forestale). Tämä järjestö on siinä suhteessa erikoinen, että sillä ei ole ainoastaan poliisi- ja maanpuolustustehtäviä, vaan lisäksi laaja ja tärkeä positiivinen työohjelma, jolla nyt jo on ja vastaisuudessa tulee olemaan vielä suurempi kansallistaloudellinen merkitys. Senvuoksi oletan, että selostus fascistisen metsänhoitomiliisin tehtävistä ja aikaansaannoksista saattaa herättää kiinnostusta juuri Suomessa, jossa myöskin sekä tehdään paljon että on paljon tehtävä kansallisen metsäpääoman säilyttämiseksi ja kartuttamiseksi.

Metsänhoitomiliisin miehistön kasvattamiseksi on perustettu erityinen oppilaitos Firenzeen. Sinne päästäkseen vaaditaan kuitenkin, että on suorittanut jonkun ylempään maanviljelyskoulun kaksivuotisen kurssin. Firenzessä sijaitsee sitäpaitsi maanviljelys- ja metsänhoito-opisto ja siinä ametaan metsänhoitomiliisiin hyväksytyille nuorille miehille jatkuvaa ammattiopetusta. Sotilaallista ja miliisiteknillistä opetusta heille antavat metsänhoitomiliisin upseerit. Niille, jotka haluavat vielä täydentää erikoiskasvatustaan ja

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

yletä, on sitäpaitsi olemassa yleinen miliisikoulu, johon erityisen tutkinnon nojalla otetaan jo puolueeseen kirjoittautuneita, joiden havaitaan täyttävän erityiset siveelliset ja poliittiset vaatimukset. Ja vielä on olemassa miliisin aliupseerikoulu, ja siihen voivat päästä ne, jotka ovat palvelleet kuusi vuotta metsänhoitomiliisissä ja saaneet kolmena vuonna peräkkäin hyvät arvostelut. Ei voida siis kieltää, että on kaikin mahdollisin keinoin koetettu pitää huolta siitä, että metsänhoitomiliisin jäsenet olisivat ammatillisesti ja siveellisesti kykeneviä tehtäviinsä. Ilmeistä onkin, että tämä miliisi on suuressa määrässä saavuttanut luottamusta ja arvonantoa. Joksikin todistukseksi tästä kelvannee, että eräskin maakunta on pyytänyt saada metsänhoitomiliisin yhden legioonan alueelleen majoitetuksi ja on sitoutunut vastaamaan kustannuksista.

Metsävarojen lisääminen. Metsänhoitomiliisin päätehtävä on mahdollisimman lyhyessä ajassa, mahdollisimman suuressa määrässä, sopivimmiksi havaituissa seuduissa ja hyödyllisimmissä muodoissa kartuttaa riittämätöntä ja kallista kansallista metsäomaisuutta. Tässä suhteessa miliisi toimii kahdella tavalla:

1) suunnittelee ja suorittaa kaikkia metsänlisäämistöitä ja järjestelytöitä vuoristoissa sellaisilla alueilla, jotka ovat valtion hallussa, sellaisten konsortioiden hallussa, joiden kustannuksiin valtio ottaa osaa vähintään puolella, kuntien tai sellaisten järjestöjen hallussa, joiden metsä- ja laidunomaisuus on annettu metsänhoitomiliisin taloudelliseen suojeluksen;

2) innostaa ja rohkaisee kaikin mahdollisin tavoin niitä metsän omistajia, jotka vapaaehtoisesti kartuttavat maittensa metsävaroja, s.o. ilmaiseksi johtaa ja antaa teknillistä avustusta, luovuttaa halpaan hintaan taimia ja puunsiemeniä, huolehtii valtion osanotosta kustannuksiin sekä uusien metsäalueiden vapauttamisesta maaverosta.

Edellinen näistä tehtävistä on luonnollisesti merkityksellisempi niinhyvin siihen käytettyjen varojen suuruuden kuin tehtävien moninaisuuden ja tärkeyden suhteen. Jälkimäistä tehtävänsä miliisi suorittaa yhdessä Kansallisen Metsäkomitean kanssa, jonka perusti ja jota kuolemaansa saakka johti pääministeri Mussolinin veli Arnaldo Mussolini.

Uudestaan metsitetyt alueet. Sen työn suuruudesta, jota metsänhoitomiliisi suoranaisesti itse suorittaa (siis edellä kohdassa 1. mainitut työt), antavat seuraavat numerot jonkun verran käsitystä. Ne koskevat finanssivuotta 1931-32.

Uudesti metsitetty alue 9,254 hehtaaria

Parannettu metsäalue 11,139 "

Varoja käytetty (vesijärjestelytyöt mukana) 28,642,777 liiraa

Näitä töitä on suoritettu 88 maakunnassa (kaikkiaan 92). 4/5

edellämainitusta rahamäärästä on mennyt suoranaisten työn maksamiseen ja siihen on käytetty vuoden aikana keskimäärin 8000 työmiestä päivässä. Osoitukseksi siitä, missä määrin näitä töitä on lisätty ja laajennettu, esitetään seuraavia numeroita kahdenpuolen 10-vuotiskautta: talousvuonna 1931-32 28,642,777 liiraa.

Ja vielä ovat kiintoisia seuraavat luvut, jotka tarkoittavat 2-vuotiskausia. Huomattakoon, että metsänhoitomiliisi aloitti toimintansa v.1926, jota ennen puheena oleva toiminta oli vuosina 1922-26 valtion metsänhoitoviraston huolena.

1920-22	hehtaaria	3,300	liiraa	13,0	milj.
1922-24	"	4,700	"	15,0	"
1924-26	"	5,800	"	17,3	"
Miliisi: 1926-28	"	8,900	"	27,0	"
1928-30	"	11,600	"	36,8	"
1930-32	"	16,800	"	55,0	"

Huomattava on vielä, etteivät kustannukset hehtaaria kohti ole lisääntyneet. Työskentelyn alaisena ollut alue on eri 2-vuotiskausina maksanut seuraavasti: 1920-22 3939 liiraa ha, 1922-24 3190 liiraa ha, 1924-26 1982 liiraa ha, 1926-28 3034 liiraa ha, 1928-30 3172 liiraa ha, 1930-32 3270 liiraa ha. Miliisi ei siis ole lisännyt työkustannuksia vaan ne ovat suurin piirtein pysyneet ennallaan.

Ja edelleen: koko metsitetty alue vuosina 1867-1922 (siis 55 vuoden aikana) 50,920 hehtaaria, vuosina 1922-32 (10 vuotta) 47,754 ha. Toisin sanoen: keskimäärä vuodessa ennen vuotta 1922

926 ha, vuosina 1922-26 2,629 ha ja, metsänhoitomiliisin aloitettua toimintansa, jälkeen vuoden 1926 6,206 ha.

Viimeisten 10 vuoden aikana on suoritettua työn laatu sikäli muuttunut, että pääpaino on yhä enemmän siirtynyt sellaisiin metsittämistöihin, jotka tapahtuvat vuoristojen vesistöjärjestelyn yhteydessä. Sekä laaksojen ja vuorenrinteiden viljelemiselle että istutettua ja kylvettyä metsän säilymiselle on edellytyksenä, että vesien kulku vuorilta järjestetään niin, ettei se suurten sateittenkaan aikana tuhoa vaan hyödyttää. Metsänhoitomiliisin toiminta kehittyi edelleenkin tähän kaksinverroin hyödylliseen suuntaan.

Taimia ja siemeniä. Ei kyllä ole mahdollista käyttää istutettujen taimien lukumäärää ja kylvettyä siemenen määrää suorastaan kuvaamaan metsitetyn pinta-alan suuruutta, koska taimien ja siementen menekki alayksikköä kohti vaihtelee. Kuitenkin kokonaisuutena katsottuna taimien ja siementen määrä sentään kuvastaa suoritettua työn suuruutta. Talousvuonna 1931-32 käytettiin metsittämiseen 49,742,700 tainta ja 270,154 kiloa siementä. Näistä määristä jaettiin yksityisille ja puujuhlissa käytettäväksi sekä muita sentapaisia tilaisuuksia varten 10,831,000 tainta ja 21,636 kiloa siementä. Työn intensiteetin kuvaamiseksi viime vuosina riittää mainita, että 1930-31 istutettiin 42,308,000 tainta ja kylvettiin 254,550 kiloa siementä, sekä sen edellisenä vuonna 1929-30 37,775,000 tainta ja 96,660 kiloa siementä. Kun vähennetään yksityisten toimittamat - vaikka miliisin avulakin - metsittämistyöt, saadaan tulokseksi, että metsänhoitomiliisi suorastaan itse on uskonut maan haltuun viimeksi mainittujen kolmen vuoden aikana lähes 100 miljoonaa puutainta ja lähes 600,000 kiloa siementä. Ja toisaalta on luonnollista, että miliisin esimerkki, neuvot ja avustus ovat vaikuttaneet yksityisten harrastuksen heräämiseen. Nämä yksityiset ovat vapaaehtoisesti saman ajan kuluessa istuttaneet 36,6 miljoonaa tainta ja kylväneet yli 36,000 kiloa siementä.

Näiden suunnattomien taimimäärien hankkiminen on tietysti kysymys sinään. Sitä varten on maahan perustettu suuri määrä toimisto-

ja. Niistä tärkeimmät sekä pinta-alaltaan (yhteensä 218 hehtaaria) että tuotannoltaan ovat hallituksen perustamat ja ylläpitämät pysyväiset taimistot, joita on 152 kaikkialla maan eri osissa. Kun metsänhoitomiliisi itse ryhtyy laajempiin ja tärkeämpiin töihin, perustaa se tavallisesti läheisyyteen tilapäisen erikoistaimiston. Näitä on toiminnassa vielä enemmän kuin pysyviä taimistoja. Taimistojen hoitajain kouluttamiseksi pannaan toimeen lukuisia erikoiskursseja. - Siementen hankkiminen tapahtuu osaksi suoranaisen keräämisen kautta. Miliiisillä on omia kuivauslaitoksia. Sikäli kun on teknillisesti ja taloudellisesti edullisempaa turvautua tässä suhteessa vapaaseen kauppaan, ostetaan siemen.

Metsäin säilytys ja parannus. Maakunnalliset metsänhoitosäännöt. Tehokkaana avustajana metsien säilyttämiseksi ja parantamiseksi ovat tietysti maakunnalliset metsänhoidolliset järjestyssäännöt. Ne pääasiassa koskevat sellaisia metsäaloja, jotka yleisen edun vuoksi on julistettu eristetyiksi vapaasta käytöstä ("kahlehdituiksi" -vincolati). Mutta myöskin vapaitten metsäalueitten suhteen, joita on noin 1/3 koko metsäalasta, on olemassa määräyksiä, tietysti enemmän yleisluontoisia, mutta silti hyödyllisiä, joilla on järjestetty metsäin käyttö jottei järjetön hakkaus saattaisi niiden säilymistä vaaraan.

Metsien vartiointi. Metsänhoitomiliisin tehtäviin kuuluu metsien vartiointi ja valvonta, että järjestyssääntöjä noudatetaan. Tässä suhteessa oli alussa taistelu ankara. Mutta vuodesta 1929 alkoivat rikkomukset metsänhoidollisia määräyksiä vastaan vähentyä ja tätä vähenemistä jatkuu yhä. Näinollen voidaan uskoa, että metsänhoitomiliisi onnistuu säilyttämään olemassa olevat metsät, samalla kun se huolehtii uusista metsittämistöistä. Metsänhoitomiliisin tehtävä ei ole helppo. Keski-Europan maissa vaihtelee yhden ainoan metsänvartijan haltuun uskotun alueen suuruus 300/sta 1000 hehtaariin. Sensijaan Italiassa jokaisen tälle alalle erikoistuneen mustapaidan osalle tulee keskimäärin 2,500 hehtaaria, erillään olevina paloina keskimäärin 8,600 hehtaarin suuruisella alueella. Ja tähän tulee lisäksi muita tehtäviä, metsästyksen ja kalastuksen valvonta sekä myöskin erinäisiä

poliisitehtäviä.

Metsäpalot. Metsissä suoritettavaan valvontatoimeen liittyy myöskin erikoinen, raskas tehtävä: metsäpalojen ehkäiseminen ja sammuttaminen. Tässä suhteessa on toimintaa alituisesti kehitetty. Vaikka tietysti metsäpalojen lukuisuus ja tuhoisuus satunnaisestikin tai luonnollisista syistä vaihtelee vuodesta toiseen, on kieltämättä joutain todistusvoimaa seuraavilla numeroilla, jotka koskevat vuotta 1932:

Metsäpalojen lukumäärä vähentynyt 41 % edelliseen vuoteen verraten.

Metsäpalojen tuottama keskimääräinen vahinko vähentynyt 51 % paloa kohti ja 48 % palon kohtaamaa hehtaaria kohti edelliseen vuoteen verraten.

Keskimääräinen vahinko niinhyvin paloa kuin hehtaaria kohti oli v. 1932 pienempi kuin koskaan metsänhoitomiliisin perustamisesta saakka.

"Eristettyjä" metsiä koskevat erilaiset anomukset - pääasiassa hakkuulupien pyyntöjä, lisäksi laiduntamispyyntöjä, erilaisten tuotteiden keräämispyyntöjä jne. - joutuvat metsänhoitomiliisin haltuun lausunnon antamista varten. Näitä anomuksia tehtiin v. 1932 38,026. Siis melkoinen työtaakka niistäkin.

Vapaiden metsien käyttö on sekin, kuten edellä sanottiin, jossakin suhteessa rajoitettu ja valvonnan alla. Tämä valvonta on metsänhoitomiliisin huolena, ja sen on pikaisesti puututtava asiaan, jos havaitsee metsää käytettävän sääntöjen vastaisella ja maan metsäomaisuutta turmelevalla tavalla. V.1932 miliisi sai tällaisissa tapauksissa ryhtyä toimintaan 86 tapauksessa, jotka koskivat 3,666 hehtaarin suuruisia metsäalaa. Tapauksia oli kuitenkin vähemmän kuin edellisellä vuonna, vieläpä vähemmän kuin edelläkävyn 5-vuotiskauden keskimäärä.

Metsänlaskua, ensimmäistä mitä Italiassa on toimeenpantu, suorittaa metsänhoitomiliisi parhaillaan. Vasta sen päätyttyä voidaan saada täysi kuva maan metsävaroista sekä laatia laaja lopullinen toimintasuunnitelma.

Yksityisten metsänomistajain auttaminen. Metsänhoitomiliisin

tehtäviin kuuluu antaa hyödyllisiä neuvoja ja tilaisuuden sattuessa tehdä ehdotuksia - vaikkei niitä olisi pyydettykään - metsien säilyttämiseksi ja uudistamiseksi sekä siten levittää metsänhoidollisia tietoja. Mutta runsaasti vedotaan miliisiin suorastaankin tässä suhteessa. Seuraavat tiedot toiminnasta koskevat vuotta 1932.

9,678 tapauksessa yksityiset pyysivät suoraan miliisiltä apua sopivien taimien valitsemiseksi metsien istuttamiseen. - 323 tapauksessa, jotka koskivat metsittämisiä tai metsän parannusta 4,349 hehtaarin alalla, toimitettiin ilmaiseksi tutkimuksia itse paikalla tarkoituksella antaa teknillisiä neuvoja. - Lukuisissa tapauksissa on annettu yksityisille opastusta metsissä ilmenneiden tautien vastustamiseksi. - Metsänhoito-opetuksen antamiseksi on pantu toimeen kurseja talonpojille; samoin on toimeenpantu maakuntien sisäisiä kilpailuja metsien parantamisessa.

Kuntain metsät. Metsänhoitomiliisin huoleksi on uskottu kuntien ja eräiden suurten yhteisöjen metsäomaisuuden taloudellinen huolto, ja tässä ominaisuudessa ne suorittavat tärkeän tehtävän, sillä siinä onkin kysymyksessä suuri osa maan metsäomaisuudesta. Nuo maat käsittävät 2 miljoonaa hahtaaria metsää, josta suureksi osaksi saadaan tarvittavat ainespuut, sekä samanverran laidunmaita. Tämä alue jakaantuu noin 20,000 omistajayhteisön kesken. Alueen hoito vaatii paljon mitä moninaisimpia parannustöitä.

Paitsi näitä metsänhoitoteknillisiä töitä, on metsänhoitomiliisin huolehdittavana vaikeita teknillis-hallinnollisia, jopa kaupallisiakin tehtäviä: myytäviksi ajottujen puiden arviointi, hakkuun valvominen, sen päätyttyä suoritettavien töiden määrääminen, m.m. päättäminen niiden vahinkojen karvaamisesta, joista ostajan on vastattava jne. Raskaimpia näistä tehtävistä on hakkuuoikeusanomusten käsittely, sillä miliisin on paikan päällä tutkittava ja ratkaistava, voidaan hakata, paljonko ja mistä. V.1932 saapui miliisille 7,753 tällaista pyyntöä. Vuoden kuluessa annetut hakkuuoikeudet käsittivät 1,9 milj. kuutiometriä, joka jotakuinkin vastaa vuosien 1928-32 keskimäärää. 422 lupaa on annettu ehdolla, että metsänparannustöitä suoritetaan. Tällä tavalla määrätyt parannustyöt tässä puheena ole-

vissa ja muissa metsissä, koskevat kaikkiaan 21,542 hehtaarin alaa ja maksavat 1,1 milj. liiraa. Omistajayhteisöt ovat yleensä v. 1932 suorittaneet parannustöihin noin 1,7 milj. liiraa.

Valtion metsät. Valtion metsistä huolehtivan järjestön (vuoden 1932 bilanssi noin 24 miljoonaa) metsäomaisuus oli vuoden lopussa 239,854 hehtaaria, lisääntyneenä talousvuoden kuluessa 7,900 hehtaarella. Talousvuonna 1931-32 saatiin näistä metsistä puhdasta tuota noin 4,3 milj. liiraa. Samana vuonna on metsittämistöitä suoritettu 698 hehtaarin alalla lukuunottamatta eräillä hakatuilla alueilla suoritettuja uudistamistöitä.

V.1932 toimeenpantiin valtion metsien hoidossa uusi järjestely. Edellä mainittu järjestö sai uuden nimen "Azienda di Stato per le Foreste Demaniali" (ennen Azienda Foreste Demaniali) ja samalla siirrettiin metsien teknillinen ja hallinnollinen hoito metsänhoitomiliisille. "Aziendan" henkilökunta useissa piireissä yhdistettiin metsänhoitomiliisiin ja siten saatiin aikaan toiminnan tehokkuuden lisääntyminen ja myöskin säästöjä.

Vuoristojen hoito. Metsänhoitomiliisin tehtävät eivät tähän loppu. Sillä on vielä tärkeitä ja paljotöisiä tehtäviä vuoristoissa. Sen tulee pitää silmällä moninaisia seikkoja, jotka voisivat yleiseksi vahingoksi turmella vuoristojen vesistöjärjestelyä. Tässä on siis kysymyksessä vuoristojen - eikä vain itse vuoristojen vaan niiden kanssa yhteydessä olevien laaksojen - fyysisen tasapainon säilyttäminen. Tehtävät ovat osaksi ehkäisevää, osaksi parantavaa laatua.

Ehkäisevä toiminta käsittää pääasiassa sellaisten alueiden määräämisen, jotka vaativat eristämistä vapaasta käytöstä, kun tämä uhkaa tulla vahingolliseksi ja kun sellainen toimenpide on tarpeen suurempia järjestelyitä varten. Ehkäisevään toimintaan kuuluu tavallaan myös asutuksen valvonta. Anomukset, jotka tarkoittavat oikeuden saamista asua ja viljellä vuoristoalueita, on metsänhoitomiliisin tutkittava ja annettava lausunto, voidaanko anomukseen suostua ja millä ehdoilla. Metsänhoitomiliisin tutkimusten ja lausuntojen nojalla no v. 1932 annettu seuraavat määrät asutus- ja viljelyslupia:

eristetyillä maa-alueilla 969 lupaa, yhteensä 4,854 hehtaaria; va-
pailta maa-alueilla 1,131 lupaa, 4,376 hehtaaria. Tulokoon mainituk-
si, että v. 1932 annetun lain mukaan edellä mainitut tutkimukset
ja niihin perustuvat lausunnot annetaan ilmaiseksi, s.o. maanvilje-
lysministeriö suorittaa kustannukset, kun on kysymys korkeintain yh-
den hehtaarin suuruisesta alasta.

Parantavaan toimintaan on ryhdyttävä, kun ei vahinkoja ole
voitu ehkäistä. Tällöin tietysti käydään työhön niin laajoin suun-
nitelmin, että vahingot tulisivat ei vain autetuiksi vaan mikäli
mahdollista estetyiksi uudistumasta. Tässä suhteessa on kiintoisaa
tutustua metsänhoitomiliisin lähimmän tulevaisuuden ohjelmaan, mitä
tulee suurimpiin tehtäviin. Nämä ovat epäsäännöllisten vesistöjen
järjestelyitä ja laajoja metsittämistöitä, joita pidetään niin
tärkeinä, että niihin uhrattiin 86 % metsänhoitomiliisin viime ta-
lousvuonna vuoristoissa suoritettaviin töihin käyttämästä summasta
(72 % vesistöjen järjestelyihin ja 14 % metsittämistöihin).

Ohjelmassa on sellaisia töitä, jotka voidaan suorittaa läh-
nivuosina, kaikkiaan 99 eri suunnitelmaa, yhteinen kustannus noin
84,7 miljoonaa. Uudestaan metsitettäviä alueita on 17,153 hehtaa-
ria ja metsänparannusta suoritettava 11,890 hehtaarilla. Lisäksi
tutkitaan muita samanlaisia suunnitelmia, jotka edellyttävät yli
150 miljoonan liiran kustannuksia. Lähempään selontekoon puheena
olevien tehtävien laadusta, ei liene tässä yhteydessä syytä.

Vuoristolaidunnan parantaminen. Italian valtio edistää otta-
malla suoranaisesti osaa kustannuksiin - 20-35 %:lla - sellaisten
töiden suorittamista, joilla on tarkoituksena parantaa vuoristolai-
tun-
tumia, joko lisäämällä ja parantamalla heinäkavullisuutta tai edis-
tämällä nyt käytettyjä laidunmaita parempien laiduntamisalueiden
käytäntöön saattamista. Metsänhoitomiliisi on laatinut viime talous-
vuonna hyväksytyjä vuoristolaidunten parantamissuunnitelmia kaikki-
aan satakunta, joiden kustannusten arvioitu määrä nousee yli 7
miljoonan. Miten toiminta tässä suhteessa lisääntyy, ilmenee, kun
verrataan näitä viime talousvuonna valmistettuja suunnitelmia nii-
hin, jotka on valmistettu kalenterivuonna 1932. Viimemainittuja oli

195, joiden yhteinen kustannus yli 10 miljoonaa. Vuoristolaidunten parantamistoiminta alkoi muuten talousvuonna 1914-14.

Muita tehtäviä. Edellä on jo mainittu, että metsänhoitomiliisillä on sellaisia tehtäviä kuin metsästyksen ja kalastuksen vartiointi. Tämänlaatuiset tehtävät ovat vuoden 1932 aikana antaneet aihetta 4,841 tutkimuspöytäkirjan laatimiseen. Lisäksi on metsänhoitomiliisillä samoja varsinaisia poliisitehtäviä, jotka kuuluvat Vapaaehtoiselle miliisille kokonaisuudessaan. Tämänlaatuiset tehtävät antoivat mainittuna vuonna aihetta 4,239 tutkimuspöytäkirjan laatimiseen ja ne koskivat varkauksia, tuhopolittoja, väkivallan tekoa, vankilasta karanneita j.n.e.

Italian kahta kansallispuistoa, toinen Gran Paradison, toisen Abruzzien, hoitava väki ei kuulu metsänhoitomiliisiin, mutta viime mainitulla on niissäkin valvonta- ja teknillisiä tehtäviä. Puistojen hoitoon tarvittavat varat myöntää pääasiassa valtio, 180,000 liiraa kumpaakin puistoa varten. Gran Paradison kansallispuisto perustettiin 1932 ja sen alue on noin 56,000 hehtaaria. Abruzzien kansallispuisto perustettiin 1923, ja alue on noin 28,000 hehtaaria. Tarkoituksena on säilyttää niillä kasvullisuus ja eläinkunta (Abruzzien puistossa erityisesti karhu) sekä geologiset muodostukset ja luonnon kauneus koskemattomana.

Vuodesta 1928 on metsänhoitomiliisi aloittanut toiminnan myöskin Italian siirtomaissa. Metsäalue niissä arvioidaan noin puoleksi miljoonaksi hehtaariksi. Siirtomaissa metsänhoitomiliisin teknillinen toiminta talousvuonna 1931-32 käsitti metsittämisen 53 hehtaarin alueella (kustannus 146,000 liiraa) sekä työn kokeilulaitoksilla, joissa tutkitaan, mitkä puut parhaiten soveltuvat metsittämiseen, ja vielä kolmen taimitarhan hoidon (6 hehtaaria). Niistä saadaan vuosittain 250,000 istutustainta.

Tripolitaniassa metsänhoitomiliisi on luonut toimintakeskuksen El Majaan, lähellä Tripolia. Lähes 400 hehtaarin alue tulee siellä metsittäväksi ja muodostaa alun tässä siirtomaassa oleville valtion metsille. Muissa siirtomaissa (Eritreassa ja Somalissa) sekä Egean saarilla on toistaiseksi tyydytty valmistaviin tutkimuksiin.

Ankarassa, 10 p. joulukuuta 1933.

(-) Artti.